Navike čitanja novina građana Osijeka

Basić, Marina

Master's thesis / Diplomski rad

2013

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:484889

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek

zir.nsk.hr

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Odsjek za informacijske znanosti

Marina Basić

Navike čitanja novina građana Osijeka

Diplomski rad

Mentor: izv.prof.dr.sc. Gordana Dukić

Osijek, 2013.

Sadržaj:

SAŽETAK....3
1. UVOD....4
2. MASOVNI MEDIJI....6
3. NOVINE....8
3.1. Elektroničke novine....10
3.2. Novine u Hrvatskoj....11
3.3. Novine u Osijeku....13
4. UTJECAJ NOVINA NA DRUŠTVO....15
5. NAVIKE ČITANJA....17
6. ISTRAŽIVANJE NAV IKA ČITANJA NOVINA GRAĐANA OSIJEKA....19
6.1. Opis procesa konceptualizacije i operacionalizacije....19
6.2. Opis uzorka....20
7. ANALIZA PRIKUPLJENIH PODATAKA....24
7.1. Učestalost čitanja novina i oblika novina....24
7.2. Prednosti novina u tiskanom obliku i sadržaji koji se najviše čitaju....31
7.3. Prednosti novina u elektroničkom obliku i sadržaji koji se najviše čitaju....32
7.4. Uređaji koji se koriste za čitanje novina u elektroničkom obliku....34
7.5. Stavovi ispitanika o cijeni i budućnosti tiskanih novina....34
7.6. Najdraže novine u tiskanom i u elektroničkom obliku....36
8. DISKUSIJA....38
9. ZAKLJUČAK....40
10. LITERATURA....41
11. PRILOG 1- ANKETNI UPITNIK....43

SAŽETAK

S obzirom na to da današnje novine možemo pronaći i u tiskanom i u elektroničkom obliku, cilj je ovoga rada saznati koji oblik češće koriste građani Osijeka. Svrha mu je doznati njihove navike odnosno koliko često i u kojem obliku čitaju, koji su razlozi korištenja određenog oblika novina, koje sadržaje najviše čitaju, koje su im najdraže novine i sl.

Ovaj se rad sastoji od dva dijela. Prvi dio je teorijski i u njemu saznajemo što su to masovni mediji te kako utječu na društvo. Ukratko se objašnjava svaka pojedina vrsta masovnog medija. Napravljen je kratki povijesni pregled razvoja novina, od najranijih početaka pa sve do danas. Rad govori i o elektroničkim novinama i tzv. online novinarstvu. S obzirom na to da se veže uz grad Osijek, objašnjava se kako je tekao razvoj novina u Hrvatskoj i u Osijeku. Osvrće se i na današnje stanje novina u društvu te navodi uzroke takvog stanja. Govori o navici čitanja novina i o tome kako tu naviku steći.

Drugi je dio rada analiza istraživanja koje je provedeno anketnim upitnikom u tiskanom i elektroničkom obliku. Anketu su ispunjavale punoljetne osobe iz Osijeka i okolice u svibnju 2013. godine, a svrha je bila doznati njihove navike čitanja novina. Prije početka istraživanja postavljene su četiri hipoteze čiji je cilj bio dokazati da se navike čitanja novina mijenjaju s obzirom na oblik (tiskani i elektronički) novina i da se te promjene događaju u odnosu na dob, spol i radni status. Osim toga, cilj je bio saznati što čitatelje najviše privlači određenom obliku novina te koji se sadržaji najviše čitaju. Rezultati istraživanja pokazali su da čitatelji koriste i tiskani i elektronički oblik, ali u većoj mjeri elektronički, te da osobe mlađe životne dobi, žene i zaposlenici češće čitaju novine u elektroničkom obliku. U tiskanom obliku novina najviše ih privlači *Preglednost,* a elektroničkom *Svježije informacije.* Sadržaji koji se najviše čitaju su *Vijesti* neovisno o obliku novina.

Ključne riječi: novine, tiskani oblik novina, elektronički oblik novina, grad Osijek, navike čitanja

1. **UVOD**

Ljudi su oduvijek imali potrebu za stjecanjem i dijeljenjem informacija, neovisno o tome tiču li se one njih samih ili i drugih ljudi. Sama riječ „informacija“ može imati različita značenja ovisno o kontekstu u kojem se upotrebljava. Tako, na primjer, „informacija“ u kibernetici nema isto značenje kao „informacija“ u genetici ili teoriji informacija. Najopćenitija definicija informacije bila bi da je to podatak koji ima značenje i koji služi kao podloga za donošenje odluka, dok je podatak činjenica predočena u formaliziranom obliku.

Sustav primanja i slanja informacija razvijao se kroz povijest. Od oslikavanja zidova špilja, preko rukopisnih svitaka i knjiga, sve do tiskanih i digitalnih informacija. Informacija je oduvijek imala vrijednost jer posjedujući pravu informaciju u pravo vrijeme osoba stječe određenu moć.

Premda puk danas ima pristup informacijama, ne može se reći da se situacija u odnosu na prošlost puno promijenila. Ljudi prije nisu mogli pristupiti informacijama, a danas su toliko zatrpani njima da ne mogu razabrati bitne od nebitnih, tako da prava istina opet ostaje sakrivena. Mediji koji prenose informacije imaju izrazito veliku moć jer utječu na formiranje mišljenja ljudi. U najpoznatije masovne medije danas ubrajamo novine, radio, televiziju te u novije vrijeme internet. Novine su najstariji masovni medij, a svoj vrhunac doživljavaju krajem 18. i u 19. st. kada postaju moćno sredstvo za širenje društvenih i političkih ideja. Putem novina informacije i dezinformacije dopiru do najširih slojeva društva. One ubrzo postaju najčitanije štivo te putem njih pisana riječ ulazi u svaku kuću. Mnogi ljudi nisu u životu ništa drugo ni pročitali osim onoga što piše u novinama.[1] One su i danas vrlo popularne te ih čitaju svi slojevi društva i sve dobne skupine. Razvoj tehnologije utjecao je i na razvoj ovog medija. Novine više nisu dostupne samo u tiskanom, već ih možemo čitati i u elektroničkom obliku.

Cilj je ovog rada istražiti koji oblik novina čitatelji češće koriste, postoje li razlike u odnosu na dob, spol i radni status, koje sadržaje najviše vole čitati, koji su razlozi korištenja određenog oblika novina i sl. Stoga je u tu svrhu provedeno istraživanje među građanima Osijeka i okolice. Rezultati provedenog istraživanja, kao i opis procesa konceptualizacije i operacionalizacije te opis uzorka i način provođenja, nalaze se u drugom djelu ovog rada. Prvi je dio teorijski te su u prvom poglavlju objašnjeni masovni mediji i njihov utjecaj na pojedinca i društvo. Drugo poglavlje posvećeno je samo novinama, njihovom povijesnom razvoju i tehnološkom napretku, a osvrće se i na razvoj novina u Hrvatskoj i Osijeku. Treće poglavlje govori o utjecaju novina na društvo, njihovoj ulozi u društvu, problemima današnjih novina i

[1] Usp. Stipčević, Aleksandar. Povijest knjige. Zagreb: Matica hrvatska, 2006. Str. 606

uzrocima koji su doveli do takvog stanja. Sljedeće poglavlje objašnjava pojam navike, govori o tome što je potrebno da bi se stekla navika čitanja te donosi rezultate nekoliko provedenih istraživanja.

2. MASOVNI MEDIJI

Riječ „medij“ dolazi od latinske riječi „medius“ što znači „srednji“, a može označavati sredinu ili skup uvjeta u kojima se nešto događa, osobu koja može biti posrednik između nekoga i nečega, tvar koja je nositelj energije ili pak sredstvo koje služi za masovno komuniciranje. [2] Masovni mediji spadaju u ovu posljednju kategoriju, odnosno nalaze se u sastavu masovne komunikacije. Najjednostavnija definicija masovnih medija bila bi da su to sredstva za prenošenje informacija. U demokratskim društvima oni predstavljaju poveznicu između javnosti i vlasti, a zadatak im je informirati javnost o relevantnim temama u svrhu ispravnog formiranja javnog mišljenja građana.

Masovni mediji danas sve više utječu na život pojedinca, htio on to ili ne. Kada bi netko i želio izbjeći utjecaj masovnih medija, ne bi uspio jer bi uvijek na kraju, makar preko posrednika, došao u dodir s njima. Htjeli mi to ili ne, znat ćemo sve o Beckhamu, Madonni, Severini te tko je pobijedio u *Big Brotheru* i je li bilo skandaloznih događanja.[3] Stoga možemo reći da su masovni mediji sastavni dio života svakog čovjeka i da je današnji svijet nezamisliv bez njih. Društvo u kojem danas živimo sve je više određeno razmjenom informacija i znanja. Informacija je dobro koje treba posredovanje, a mediji su ti koji ju materijaliziraju i objektiviziraju te ju čine dostupnom i iskoristivom.[4] Na odnose u društvu značajno utječe odnos medija i društva. Kakvo je društvo, takvi su i mediji, odnosno što je društvo otvorenije i mediji su otvoreniji.[5] Premda su mediji vrlo moćni i mogu utjecati na društvo, oni nisu iznad društva. Oni su društvena agencija u kojoj se ogledava proces društvene prakse kroz koji se jedno društvo kulturno konstruira.[6]

Putem medija možemo ocijeniti društvenu klimu neke zemlje, uočiti stupanj demokracije, procijeniti utjecaj intelektualaca i mnoštvo drugih čimbenika. Najčešće se loši masovni mediji pojavljuju u kulturno nerazvijenim sredinama. Stoga možemo reći da mediji nisu samo sredstva koja informiraju, oni su i sastavni dio kulture, što je jedan od razloga njihove višestruke uloge. „Mediji su kulturno dobro i moraju zadovoljavati kulturne standarde, ali djeluju na tržištu, pa prema tome moraju ispunjavati tržišne zakonitosti i djelovati poput ostalih gospodarskih grana.“[7]

---

[2] Usp. Zgrabljić, Rotar Nada. MEDIJI- Medijska pismenost, medijski sadržaji i medijski utjecaj, 2005. URL: http://djelatnici.unizd.hr/~nrotar/Medpismed.pdf (2013-04-22)
[3] Usp. Malović, Stjepan. Mediji i društvo. Zagreb: ICEJ, 2007. Str. 9
[4] Usp. Bauer, Thomas A. Mediji za otvoreno društvo: medijska odgovornost kao temelj demokratske medijske kulture. Zagreb: ICEJ, 2007. Str. 76
[5] Usp. Malović, Stjepan. Nav. dj., str. 9
[6] Usp. Bauer, Thomas A. Nav. dj., str. 8, 9
[7] Malović, Stjepan. Nav. dj., str. 64

Mediji bi, s obzirom na svoju dvojnu ulogu, trebali pronaći granicu i omogućiti podjednak utjecaj ovih uloga. Možemo reći da danas, nažalost, mediji sve više podliježu komercijalnim zahtjevima često zanemarujući kvalitetne kulturne teme. Razlog tomu je što najveći izvor prihoda ostvaruju putem komercijalnih tvrtki koje nalažu što će se, kada i kako objavljivati. Stoga ne čudi što ćemo danas prije čuti trač o nekoj poznatoj osobi, nego neku kvalitetnu, pouzdanu i vrijednu informaciju.

Masovni se mediji razlikuju po načinu prenošenja poruke i utjecaju na javnost. U masovne medije danas ubrajamo novine, radio, televiziju i internet.

Radio je medij masovne komunikacije koji prenosi auditivne sadržaje (govor i glazbu), a nastao je krajem 19. st. kao posljedica razvoja telefona i telegrafa. Danas se sve više koristi tzv. internet radio (web radio ili net radio) odnosno radio koji se emitira putem interneta.[8]

Televizija je audiovizualni medij koji se bazira na bežičnom prijenosu pokretne slike na daljinu u obliku električnog signala.[9] To je medij kojem je teško postaviti nacionalnu granicu jer ne koristi samo govor već i sliku koja je univerzalna. Ona je danas uglavnom izvor ugode, zadovoljstva i zabave kako za pojedinca tako i za cijelu obitelj.

Internet je globalna mreža koja se počinje širiti u drugoj polovici 90- tih godina 20. st., a nastao je kao posljedica vojnih istraživanja. Na razvoj interneta uvelike je utjecao istraživač Tim Berners – Lee, izumitelj World Wide Web-a (WWW).[10] Internet je doveo do demokratizacije medijskih sadržaja, omogućio je veći broj oblika komuniciranja (chat, e-mail), brži protok informacija od izvora do primatelja, ali je ujedno i povećao brzinu zastarijevanja informacija. Brzina protoka informacija dovela je do mijenjanja modela distribucije i razmjene informacija. Osim toga, doveo je do promjene koncepcije vremena, prostora i veza te do promjene sadržaja društvenog poretka.

[8] Usp. Povijest medija: od tiska do interneta. URL: http://ahyco.uniri.hr/Seminari2009/povijest_medija/index.html (2013-04-30)
[9] Usp. Isto.
[10] Usp. Isto.

3. NOVINE

Najstariji masovni medij su novine. Već u Rimskom Carstvu koristili su se pisani mediji u svrhu obavještavanja javnosti o važnim socijalnim i političkim događajima. Tako stručnjaci prvim novinama smatraju *Acta Diurnu* koje se počinju objavljivati za vrijeme vladavine Julija Cezara, točnije 59. godine pr. Kr.[11] To su zapravo bile ploče velikih formata koje su se postavljale u javnim kupatilima ili na nekim drugim prometnim mjestima, a koje su narod obavještavale o rezultatima vojnih pohoda, raznim skandalima, sudskim presudama i sl.

Prve rukopisne novine pojavljuju se 713. godine u Pekingu. U Europi se takve novine počinju pojavljivati u 13. st., a upotrebljavaju se sve do 18. st. neovisno o izlaženju tiskanih novina. Rukopisne su se novine razvijale tamo gdje su se kretali trgovački putevi jer su najčešće trgovci bili ti koji su donosili vijesti. Vijesti ispisane rukom umnažale su se i zatim širile dalje.

Izum tiskarskog stroja sredinom 15. st. stvorio je novu prekretnicu u životu tiskanih medija. Smatra se da prve tiskane novine potječu iz 1605. godine. Tiskao ih je Johann Carolus u Strassbourgu, a nosile su naziv *Relation: Aller vornemmen und gedenckwürdigen Historien.*[12] Početkom 17. st. u mnogim će europskim zemljama početi izlaziti razne novine, od kojih neke izlaze mjesečno, a neke i češće, što nam govori da je potražnja za novinama u to vrijeme bila očigledno velika. Novine toga doba bavile su se najviše događajima iz inozemstva koji su izazivali živo zanimanje europske javnosti. Pisali su o ratovima, otkrićima dalekih zemalja, susretu s nepoznatim civilizacijama. Donosile su se informacije o papi, raznim društvenim i političkim prevratima, prirodnim fenomenima i sl. Razlog tomu je što su te novine, najvećim dijelom, čitali trgovci-prolaznici koje su te informacije zanimale. Drugi, glavni razlog je oštra cenzura koja je strogo zabranjivala tiskanje vijesti koje bi u javnosti prouzročile raspravu o društvenim i političkim pitanjima odnosno koje bi jačale opoziciju.[13] Tako su se engleske novine bavile slabostima francuske vojske, dok su se francuske bavile skandalima u Engleskoj, niti jedne ne pišući o stanju u vlastitoj zemlji.

Tek sredinom 17. st. novine sve više pišu o lokalnim temama i zbivanjima u zemlji. Tada se javljaju i prve dnevne novine *Neue einlaufende Nachricht von Kriegs- und Welthändeln* koje je tiskao Timotheus Ritzsch u Leipzigu 1660. godine.[14]

U 19. st. dolazi do tehničkih inovacija tiskarskog stroja. Nastojao se ubrzati rad tiskara jer je novine u najkraćem roku trebalo dostaviti velikom broju pretplatnika. Tako je engleski grof

[11] Usp. Gavranović, Ante. Medijska obratnica: novi čitatelji traže drugačije novine. Zagreb: ICEJ, 2006. Str. 149
[12] Usp. Isto.
[13] Usp. Isto, str. 150
[14] Usp. Stipčević, Aleksandar. Nav. dj., str. 477

Charles Stanhope konstruirao željeznu prešu kojom se brže tiskalo, dobivao kvalitetniji otisak, a bilo je moguće tiskati i listove većih dimenzija što je bilo osobito važno za tiskanje novina. Još jednu veliku tehničku inovaciju učinio je Nijemac Friedrich König koji je 1812. godine konstruirao stroj čija je gornja ploča zamijenjena valjkom, a još veća osobitost bila je u tome što ga je pokretala snaga pare. Njime se moglo otisnuti 1.100 listova na sat. Želeći konkurirati europskim tiskarima i Amerikanci kreću u osmišljavanje i konstruiranje još boljih i bržih strojeva. Tako tvrtka R. Hoe and Company iz New Yorka 1846. godine izrađuje prvi rotacijski stroj koji je mogao u jednom satu tiskati 10.000 primjeraka novina od 8 stranica.[15]

U 20. se stoljeću broj naslova i broj naklada novina povećava bez obzira na pojavu novih sredstava masovne komunikacije (radio i televiziju). Naklada pojedinih listova doseže milijunske brojke, a sve se više povećava i broj jezika na kojima se novine tiskaju. Godine 1978. izlazilo je oko 8.210 dnevnih novina. Dnevno se tiskalo oko 443 milijuna primjeraka što je u prosjeku 136 primjeraka novina na 1.000 stanovnika.[16] Osim dnevnih postojale su i brojne druge vrste novina namijenjene svim kategorijama čitatelja (novine političkih stranaka, raznih vjerskih zajednica, društvenih slojeva i grupa). Tada se razvijaju i tzv. bulevarske novine koje su namijenjene širokom krugu čitatelja, a donose skandalozne vijesti obogaćene mnoštvom fotografija. Najčešće su to vijesti o umorstvima, društvenim skandalima, elementarnim nepogodama i sl.[17]

Novine danas definiramo kao periodičku publikaciju koja najčešće izlazi dnevno ili tjedno, rjeđe četrnaestodnevno ili mjesečno, a koja donosi vijesti, komentare s različitih područja društvenog života, iz zemlje i svijeta.[18]

Novine dijelimo ovisno o načinu proizvodnje i sadržaju. Prema načinu proizvodnje dijelimo ih u tri kategorije:

- prema učestalosti izlaženja na dnevne, tjedne, dvotjedne i mjesečne,
- prema formatu na novine A3, A4 i A5 formata i
- prema proizvodnoj tehnologiji na jednobojne, dvobojne ili višebojne.

Prema sadržaju novine dijelimo na informativno-političke listove, zabavno-revijalne listove i specijalizirana izdanja.[19]

[15] Usp. Isto., str. 169-171
[16] Usp. Isto., str. 678
[17] Usp. Isto.
[18] Usp. Hrvatski leksikon. URL: http://www.hrleksikon.info/definicija/novine.html (2013-05-07)
[19] Usp. Malović, Stjepan. Novine. Zagreb: Sveučilišna knjižara, 2004.
Citirano prema: Mokriš, Svjetlana. Novine i njihova uloga u društvenoj zajednici. Vjesnik bibliotekara Hrvatske 54, 4 (2011), str. 121. URL: http://www.hkdrustvo.hr/datoteke/1299/vbh/Godine54(2011),br.4 (2013-05-06)

Do novina danas možemo doći gotovo na svakom koraku. Osim prodaje na kioscima i u trgovinama, čitatelji se mogu pretplatiti na određenu vrstu novina te tako biti sigurni da će ih svako jutro novine čekati u poštanskom sandučiću. Uz to, do novina se može doći i u javnim čitaonicama i knjižnicama.[20]

3.1. Elektroničke novine

Kao što su se u prošlosti novine dijelile na rukopisne i tiskane, tako ih i danas možemo podijeliti na tiskane i elektroničke. Razvoj interneta te povećanje brzine primanja i slanja informacija primorali su izdavače novina da se prilagođavaju novonastalim situacijama. Stoga ne čudi što danas tiskano izdanje novina gotovo uvijek ima i svoju elektroničku inačicu. Znanstvena i akademska zajednica još se nije u potpunosti usuglasila oko pojma *elektroničke novine*. Razlog tomu je što danas postoje novine koje u elektroničkom obliku nude samo sadržaj i sažetke članaka, postoje i one koje cjelokupan tekst u elektroničkom obliku daju samo za najnoviji broj, kod nekih postoji usporedno tiskana i elektronička inačica, dok neki nude samo elektroničku inačicu.[21] No, bez obzira kako definirali *elektroničke novine* one zasigurno mijenjaju dosadašnji način prikupljanja i objavljivanja informacija. Tekst je i dalje osnovni način komuniciranja, neovisno o tome što ove novine mogu emitirati govor i glazbu. Ali to više nije opsežan tekst kao na novinskoj stranici, nego tekst od svega nekoliko redaka prikazan na zaslonu računala. Članci su jednostavni, kratki, sažeti i u skladu sa zahtjevima čitatelja koji ne toleriraju preveliku količinu teksta na zaslonu. Osim dužine bitna je i prezentacija teksta kojoj je cilj zadržati pozornost čitatelja.

Elektroničke novine nemaju rok izlaženja. Nove vijesti mogu se objaviti u bilo koje doba dana i noći. Bitno je samo da se redovito osvježavaju novim vijestima jer mrežna stranica sa zastarjelim informacijama stvara nepovjerenje korisnika.

Osobitost novina u elektroničkom obliku je i slojevitost informacija. Čitatelju se obično prvo ponude naslovi vijesti, zatim kratka inačica vijesti te naposljetku puni tekst prožet poveznicama prema drugim temama i sadržajima.

Prednost elektroničkih novina je ta da im se može pristupiti u bilo koje doba dana i noći. Ne moramo ići u trgovinu po njih ili čekati dostavljača novina. One ne zauzimaju fizički prostor, a uz to štede i papir.

---

[20] Usp. Isto, str. 679

[21] Usp. Mokriš, Svjetlana. Novine i njihova uloga u društvenoj zajednici. Vjesnik bibliotekara Hrvatske 54, 4 (2011), str. 123. URL: http://www.hkdrustvo.hr/datoteke/1299/vbh/Godine54(2011),br.4 (2013-05-06)

Nedostatak ovih novina je što za njihovo čitanje moramo imati određeni uređaj (osobno računalo, prijenosno računalo, tablet, mobitel) i pristup internetu.

Usporedno s razvojem elektroničkih novina razvilo se i tzv. *online novinarstvo.* Ono predstavlja nov način prezentiranja novosti u skladu s karakteristikama interneta, te njihovu distribuciju posredstvom online medija.[22] Ovo novo, suvremeno novinarstvo tek je u začetku. Obilježava ga istraživački, stvaralački duh koji je analitički orijentiran i uvjeravajući.[23] Brze promjene, novi stilovi i stvaranje novih izražajnih sredstava neke su od karakteristika s kojima će se budući novinari sigurno susresti. Hoće li uspjeti odgovoriti na sve te izazove, te kojim smjerom će se dalje razvijati ovo novinarstvo saznat ćemo u skoroj budućnosti.

3.2. Novine u Hrvatskoj

Prve stalne novine na hrvatskom području izlaze 1771. godine pod nazivom *Ephedmerides Zagabrienses.* Godine 1786. izlazi drugi tjednik *Agramer Deutsche Zeitung,* a ubrzo nakon njega i treći *Chroatischer Korrespondent.* Sva tri tjednika pisana su njemačkim jezikom. Godine 1806. u Zadru se pojavljuju novine na hrvatskom i talijanskom jeziku *Il Regio Dalmata – Kraljski Dalmatin.* Prve prave hrvatske novine tiska Ljudetiv Gaj 1835. godine pod nazivom *Novine Horvatske* s prilogom *Danica horvatska, slavonska i dalmatinska*. Novine ubrzo mijenjaju naziv u *Narodne novine*, a pod tim imenom izlaze i danas. Važnost *Novina Horvatskih* očituje se u tome što su one okupljale građanske preporoditelje onoga vremena odnosno buduće tvorce suvremene Hrvatske. [24]

Tijekom 1838. i 1839. u Hrvatskoj izlaze još četiri lista *Novine*, *Danica*, *Agramer Zeitung* i *Luna*, te mjesečnik *Croatia*. *Zora Dalmatinska* su prve hrvatske novine na području Dalmacije, a izlaze 1844. godine. Prvi specijalizirani list za gospodarstvo *Priobćenje članovima horvatsko-slavonskoga gospodarskog društva* izlazi 1842. godine, a objavljuje se i danas po nazivom *Gospodarski list.* Prve stranačke novine objavljuje Hrvatski državni sabor 1848. godine pod nazivom *Saborske novine,* a te iste godine izlazi i prvi list koji se obraćao seljaštvu *Slavenski jug.* Novine izlaze i u drugim krajevima Hrvatske - Varaždinu, Osijeku, Dubrovniku i Zadru. Važno je napomenuti da je hrvatsko novinstvo u to vrijeme (1848. i 1849. godine) bilo među najslobodnijima u Europi.[25]

---

[22] Usp. Brautović, Mato. Online novinarstvo. Zagreb: Školska knjiga, 2011. Str. 15
[23] Usp. Sapunar, Marko. Osnove znanosti o novinarstvu. Zagreb: Epoha, 1995. Str. 10-11
[24] Usp. Gavranović, Ante. U borbi za nacionalni identitet. //Medianali 1, 1 (2007), str. 120-121. URL: http://hrcak.srce.hr/file/64889 (2013-05-06)
[25] Usp. Isto, str. 121

U vrijeme Bachova apsolutizma (1851.-1860. godine) bila je spriječena svaka novinska djelatnost u Hrvatskoj, posebice novine iz preporodnog razdoblja. Završetkom Bachova apsolutizma, u Hrvatskoj kreće razdoblje stranačkog novinarstva. Tada vodeća Narodna liberalna stranka J. J. Strossmayera izdaje glasilo *Pozor-Obzor*, banska vlast izdaje dnevnik *Domobran,* ban Rauch *Hrvatske novine,* Nezavisna narodna stranka list *Prijatelj naroda,* a Unionistička stranka *Pravi prijatelj naroda.* Novine objavljuje i August Šenoa pod nazivom *Humoristički list* te Milan Grlović pod nazivom *Svjetonazor*, koji nosi obilježje prvog hrvatskog informativnog tjednika.[26]

Osim političkih, javljaju se i zabavni listovi. Tako u Karlovcu izlazi prvi obiteljski zabavnik *Naše gore list*, a u Varaždinu prvi humoristički list *Podravski jež.* Krajem 19. st. na vlast dolazi ban Khuen Hedervary koji tijekom svoje dvadesetogodišnje vladavine plijeni više od 5000 oporbenih listova. Tada prvi put hrvatsko novinarstvo podupire i europska štampa priznavajući pravo novinara na slobodan profesionalni rad.[27]

U 20. st. osniva se Hrvatsko novinarsko društvo, točnije 1910. godine. Ratovi koji su se dogodili tijekom ovog stoljeća znatno su utjecali na hrvatsko novinarstvo. Početkom Prvog svjetskog rata uvodi se cenzura te je mnogim novinama zabranjen rad. Između Prvog i Drugog, te za vrijeme Drugog svjetskog rata ograničavaju se slobode izražavanja, te se zabranjuje hrvatski nacionalni tisak. Informativni tisak sve više dobiva na važnosti dok stranački postupno slabi. To je razdoblje obilježeno izrazitom velikosrpskom, antihrvatskom i antidemokratskom politikom. Završetkom Drugog svjetskog rata ukida se cenzura, premda u praksi vlada potpuni politički monopol. Novine se koriste kao dio partijske propagande u svrhu širenja duha „bratstva i jedinstva“, a posebno u cilju borbe protiv neistomišljenika i svih onih koji su na bilo koji način namjeravali tu vlast oslabiti ili ugroziti.[28]

Završetkom Domovinskog rata i stvaranjem samostalne Hrvatske, događaju se nove promjene na području novinarstva. Pokreću se novi naslovi, a mnogi koriste i pogodnosti Zakona o privatizaciji. [29] No, politika se vrlo brzo umiješala pa tako vladajuće stranke počinju većinu listova stavljati pod svoj nadzor. Pojedini novinari se prisluškuju i prate, a neovisnim medijima se sužava pristup informacijama.[30]

[26] Usp. Isto.
[27] Usp. Novak, Božidar. Hrvatsko novinarstvo u 20. Stoljeću. Zagreb: Golden marketing- Tehnička knjiga, 2005. Str. 62
[28] Usp. Isto, str. 460
[29] Usp. Gavranović, Ante. Nav. dj., str. 131
[30] Usp. Novak, Božidar. Nav. dj., str. 1038

Danas u Hrvatskoj postoji velik broj različitih novina. Na tržištu se nudi raznolik broj naslova, bilo dnevnih, tjednih ili mjesečnih od kojih je svaki na svoj način prilagođen željama i potrebama čitatelja.

3.3. Novine u Osijeku

Tiskarstvo u Osijeku započinje 1735. godine, a prvu tiskaru otvaraju franjevci za potrebe svoje provincije. Tu tiskaru otkupljuje Ivan Martin Divald te u njoj tiska brojne knjige i kalendare. Bila je to prva osječka svjetovna tiskara. Nakon smrti Ivana Martina Divalda, tiskaru preuzima Fridrih Zink koji je u nekoliko navrata tražio odobrenje od Ugarskog namjesničkog vijeća za tiskanje novina, no nažalost molba mu je bila svaki put odbijena.[31] Tako Osijek svoje prve novine dobiva tek 1848. godine. Novine su izlazile na njemačkom jeziku pod nazivom *Volksredner für Vaterland, Freiheit und Gesetz.* Bile su izrazito mađaronski usmjerene, tako da su često pisale ne samo protiv Beča već i protiv Zagreba.[32]

Prve gradske novine tiskaju se 3. siječnja 1864. godine u tiskari Dragutina Lehmanna pod nazivom *Esseker Lokalblatt und Landbote.* Cilj im je bio podići razinu obrazovanja u narodu, ali i pobuditi smisao za lijepo i uzvišeno. Pretežno su pisale o događajima iz osječke svakodnevice. U ovoj se tiskari 1868. godine tiska i politički list *Die Drau* koji će s prekidima izlaziti sve do 1929. godine.[33]

Godine 1869. pojavljuju se prve ilustrirane novine *Esseker allgemeine illustrierte Zeitung*. Značajne su po tome što su to prve ilustrirane novine u Hrvatskoj. Devet godina nakon toga, točnije 1. srpnja 1878. godine, počinju izlaziti prve novine na hrvatskom jeziku pod nazivom *Branislav*.[34]

Dragutin Laubner, nakon stručnog usavršavanja u Njemačkoj i Austriji, otvara još jednu tiskaru u Osijeku, u Kapucinskoj ulici. Tiskara je započela s radom 1885. godine, a u njoj su se tiskale novine *Slavonische Presse*. Premda su pisane njemačkim jezikom, bile su hrvatskog usmjerenja. U Osijeku se 1902. godine otvara i prva hrvatska dionička tiskara. Osnovali su je Dragutin Naumann, Ante Pinterović, Ante Bedenić, Ivan Brnčić, Josip Firinger, Vladimir Kovačević i Antun Zelenka. Početkom 20. st. počinje izlaziti *Narodna obrana* koja je imala

[31] Usp. Vinaj, Marina. Svakom čitatelju njegov naslov. // Vijenac 144 (1999). URL: http://www.matica.hr/MH_Periodika/vijenac/1999/144/tekstovi/nakladnistvo/25.htm (2013-05-22)
[32] Milkota, Jadranka. O početku osječkoga novinstva na hrvatskom jeziku. // Filologija 56 (2012), str. 84. URL: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=112191 (2013-05-06)
[33] Usp. Vinaj, Marina. Nav. dj.
[34] Usp. Isto.

dosta velik utjecaj na mišljenje i ujedinjavanje osječkog građanstva. *Hrvatski list* bile su sljedeće značajnije novine koje su se tiskale u Osijeku. Počinju izlaziti u Građanskoj tiskari 1920. godine. Bile su to vrlo kvalitetne novine suvremene koncepcije, namijenjene širem krugu čitatelja (uključujući žene i djecu). U sklopu *Hrvatskog lista* izlaze i romani u nastavcima, a od 1936. godine počinje izlaziti *Biblioteka Hrvatskog lista* koja izdaje te romane kao zasebne knjige. List ne prestaje izlaziti ni tijekom Drugog svjetskog rata, kada postaje glasilo Nezavisne Države Hrvatske. Nažalost, bombardiranjem Osijeka uništena je i Građanska tiskara, što je obustavilo tiskanje *Hrvatskog lista.* Posljednji broj ovih novina tiskan je na dan ulaska partizana u Osijek 14. travnja 1945. godine. U svibnju te godine, u istoj tiskari počinje se tiskati *Glas Slavonije* koji izlazi sve do danas.[35]

Osječani danas osim tiskanih izdanja novina (može se reći da je *Glas Slavonije* na tom području najzastupljeniji) vrlo rado čitaju i elektronička. Među čitateljima osobito su popularni web portali od kojih možemo istaknuti *Osijek031: Osijek uz šalicu kave* [36], *Osijek-Online.com*[37], *Osijek-Danas.com*[38] te elektroničku inačicu *Glasa Slavonije*[39].

[35] Usp. Isto.
[36] Osijek031: Osijek uz šalicu kave. URL: http://www.osijek031.com/ (2013-05-23)
[37] Osijek-Online.com. URL: http://www.osijek-online.com/index.php (2013-05-23)
[38] Osijek-Danas.com. URL: http://www.osijek-danas.com/ (2013-05-23)
[39] Glas Slavonije. URL: http://www.glas-slavonije.hr/ (2013-05-23)

4. UTJECAJ NOVINA NA DRUŠTVO

Da bismo saznali na koji način novine utječu na društvo, prvo je potrebno razumjeti njihovu društvenu ulogu. Uloga masovnih medija, pa samim time i novina, jest da informiraju, zabavljaju, uvjeravaju i da služe u transmisiji kulture. Primarna je uloga novina prijenos, objašnjavanje i komentiranje aktualnih događaja iz zemlje i svijeta, odnosno informiranje javnosti. Novine mogu i zabaviti svoje čitatelje nudeći im brojne zabavne sadržaje, kao što su križaljke, horoskopi, stripovi, putopisi i sl.[40] Osim što utječu na oblikovanje javnog mnijenja i tako ostvaruju zadaću uvjeravanja, novine sudjeluju i u transmisiji kulture i to tako da informiraju javnost o kulturnim događanjima, pišu kritičke recepcije kulturnih postignuća i sl.[41] Važno je napomenuti da novinski tekst nikad ne obavlja samo jednu od navedenih zadaća, nego se tu uvijek radi o sintezi nekoliko njih.[42]

Iz svega navedenog možemo zaključiti da novine itekako utječu na društvo. Ključan pokazatelj toga je što društvo na osnovi pruženih informacija formira svoje mišljenje i odluke. To nekad može biti od vrlo velike važnosti pogotovo kad su u pitanju izbori, burzovne transakcije, poslovne odluke i sl. No, u posljednje vrijeme istraživanja pokazuju da javnost gubi povjerenje u novine. Glavni je razlog tome što novinari svoje radove ne baziraju na činjenicama, već teže senzacionalizmu koji nudi poluinformacije i koji kod čitatelja stvara znatiželju, ali ne i povjerenje. [43]

Skupina medijskih stručnjaka i znanstvenika okupila se oko Tempus projekta JETiC (Journalism Education and Training in Croatia) kako bi istražili vjerodostojnost novina u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori. Istraživanja su pokazala da nema dovoljno ozbiljnih informativno-političkih listova, koji bi svojim čitateljima osigurali detaljniju informaciju o zbivanjima u zemlji i svijetu. Jedan od problema je što današnje novine obilježavaju kratke vijesti, veliki, udarni naslovi, velike fotografije, dok se zanemaruju duži članci, detaljne analize i opširni intervjui. Budući da čitatelji vole znati tko je autor teksta, problem predstavlja i to što se autori potpisuju samo inicijalima. Upitna je i vjerodostojnost podataka. Mnoge se vijesti uopće

[40] Usp. Mokriš, Svjetlana. Nav. dj., str. 125

[41] Usp. Lipovčan, Srećko. Mediji - druga zbilja? : rasprave, ogledi i interpretacije. Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada, 2006. Str. 30-33.
Citirano prema: Mokriš, Svjetlana. Novine i njihova uloga u društvenoj zajednici. Vjesnik bibliotekara Hrvatske 54, 4 (2011), str. 126. URL: http://www.hkdrustvo.hr/datoteke/1299/vbh/Godine54(2011),br.4 (2013-05-06)

[42] Usp. Mokriš, Svjetlana. Nav. dj., str. 127

[43] Vjerodostojnost novina / urednik Stjepan Malović. Zagreb: ICEJ, 2007. Str. 10. URL: http://bib.irb.hr/datoteka/329094.Vjerodostojnost_novina.pdf#page=67 (2013-05-24)

ne temelje na činjenicama, ne sadrže podatke o izvorima vijesti, niti se služe metodom citiranja.[44]

Uzroci ovakvoga stanja su različiti. Jedan je od razloga to što su izdavači novina više usmjereni na komercijalnu stranu, dok kvalitetu vijesti i ukupnih informacija stavljaju na drugo mjesto. Prvotni je cilj prodati što više primjeraka, odnosno privući pažnju čitatelja. Izdavači se natječu tko će prvi objaviti neku senzacionalnu vijest, zanemarujući tako činjenice i kvalitetu informacije. Jedan od uzroka može biti i trend koji se posljednjih godina pojavio u svijetu pod nazivom *građansko novinarstvo.* Pojam označava mogućnost građana i nenovinara da sami kažu, napišu ili objave prilog za koji smatraju vrijednim da ga i drugi čuju.[45] Tako se ruši kredibilitet profesionalnih novinara jer *građanskim novinarstvom* svatko može objaviti što god želi.

Stoga medijski stručnjaci kažu da se uloga novina treba promijeniti. Više nije cilj čitatelje obasuti informacijama, već je potrebno ukazati na njihovu bit. Zadaća je odabrati one informacije koje su važne i rastumačiti njihovo značenje. Osim toga, čitateljima treba ponuditi više analiza i komentara, no što im to drugi mediji mogu pružiti.[46]

Mijenja se i zadaća novinara. Rađaju se tzv. *one-man-band-novinari* koji pišu, koriste fotoaparat i video kameru (ovisno o vrijednosti informacije). Prikupljene informacije objavljuju u novinama, dio na mrežnim stranicama, a ostatak na radiju ili televiziji, ovisno kako su redakcije organizirane.[47]

No, bez obzira na prošle, sadašnje i buduće uloge novina, jedna uloga zasigurno treba ostati postojana, a to je uvijek nuditi točne, pravovremene, cjelovite i kvalitetne informacije. Tako ne samo da se očituje poštovanje prema čitateljstvu, već je to i minimalna razina profesionalizma.

[44] Usp. Isto, str. 11, 14-18
[45] Usp. Isto, str. 168
[46] Usp. Rasprava na The Forum of Editors. Dublin, 2003.
Citirano prema:
Gavranović, Ante. Medijska obratnica: novi čitatelji traže drugačije novine. Zagreb: ICEJ, 2006. Str. 31
[47] Usp. Vjerodostojnost novina. Nav. dj., str. 169

5. NAVIKE ČITANJA

Prije svega, potrebno je razjasniti pojam *navika.* Prema Aristotelu, navika se formira procesom ponavljanja čina.[48] Postoji razlika između efekta ponavljanja i navike, jer svako ponavljanje ne proizvodi naviku. Isto tako, prirodne stvari nemaju sposobnost stvaranja navike. Na primjer, kamen koji se po naravi giba prema dolje, ne može se naviknuti da se giba prema gore. Bitno je i napraviti razliku između onoga što je prirodno ili naravno i onoga što je ljudsko. Ono što je prirodno ili naravno odlikuje se stalnošću, za razliku od ljudskoga koje je proizvedeno odlukom i izborom. Samo čovjek može proizvesti naviku jer ona ovisi o njegovoj volji i inteligenciji, odnosno o čovjekovoj slobodi. Navika se formira u duši jer samo duhovnost dopušta da ponavljanje proizvede promjenu. Čovjek preko navike mijenja svoje djelovanje u svoj karakter.[49]

Bitno je naglasiti da navika stvara nesvjesnost, odnosno nakon što se ustali prestaje trud oko nje, postupno se smanjuje pozornost i spoznaja. Za svaku naviku potrebna je aktivnost, točnije navika jest aktivnost koja se pretvara u pojedinačne čine.[50]

Da bi se stekla navika čitanja novina potrebna je određena motivacija i zainteresiranost za čitanje. Motivacija za čitanje najčešće se dijeli u tri kategorije. Prva kategorija je kompetencija i samoefikasnost. Čitatelj mora vjerovati da je kompetentan, a osim toga motivacija mu može biti zanimljivost štiva, osobno značenje štiva te korisnost štiva za život. Drugu kategoriju čine akademski ciljevi čitanja, a u treću kategoriju spada društvena svrha čitanja. U ovu posljednju kategoriju spadaju socijalni razlozi za čitanje koji se najčešće odnose na utjecaj prijatelja, obitelji ili udovoljavanje drugima.[51]

Istraživanja su pokazala da postoje spolne razlike u navikama čitanja, tako su žene motiviranije i čitaju češće za razliku od muškaraca. Osim toga, utvrđeno je da potreba za čitanjem opada nakon škole. Razlog tomu je, osim promjene načina života, i nedovoljno razvijena navika čitanja tijekom školovanja. Problem svega toga leži u lošem obrazovnom sustavu u kojem je podučavanje čitanja često nepovezano s kontekstom. Čitanke nisu učenicima zanimljive, a od učenika se očekuje da daju formalne i određene odgovore umjesto svog osobnog

[48] Usp. Aristotel. Retorika. Zagreb: Naprijed, 1989. Str. 7
[49] Usp. Roščić, Vani. Pojam navike kod Aristotela. // Filozofska istraživanja 27, 3 (2007), str. 562, 563. URL: http://hrcak.srce.hr/18300 (2013-05-26)
[50] Usp. Isto, str. 564, 565
[51] Usp. Delač Horvatinčić, Ivana; Kozarić Ciković, Marijana. Povezanost samopoimanja, navika čitanja i školskog uspjeha učenika sedmog i osmog razreda osnovne škole. // Napredak 151, 3-4 (2010), str.449. URL: http://hrcak.srce.hr/82723 (2013-05-27)

viđenja teksta. Stoga ne čudi što motivacija za čitanjem pada sukladno povećanju dobi.[52] To je potvrdilo i istraživanje provedeno u Velikoj Britaniji 2011. godine. Rezultati su pokazali da se djeci i omladini smanjuje interes za čitanje povećanjem životnih obaveza. Oni imaju volju za čitanjem u slobodno vrijeme, ali ju potiskuju u korist drugih aktivnosti. Istraživanje je pokazalo da 22% djece i mladih rijetko ili nikada pročitaju nešto u slobodno vrijeme, 54% njih preferira gledanje TV-a u odnosu na čitanje, 17% izjavilo je da im je neugodno ako ih njihovi prijatelji vide da čitaju. Usporedili su podatke s istraživanjem iz 2005. godine te utvrdili da je broj onih koji čitaju časopise pao sa 77% na 57%, onih koji čitaju stripove sa 64% na 50%, a smanjio se i broj čitanja mrežnih stranica sa 64% na 50%.[53]

Istraživanje provedeno u SAD-u 2012. godine utvrdilo je da mlađi ispitanici (29 godina i manje) najčešće čitaju za potrebe škole ili posla (obično su to neke istraživačke teme), dok stariji ispitanici (30 godina i više) češće čitaju radi užitka ili da bi bili u tijeku aktualnih zbivanja. Što se tiče oblika čitanja knjiga, 75% Amerikanaca u dobi između 16 i 29 godina čita knjige u tiskanom obliku, 19% u elektroničkom, a 11% sluša audio knjige. Za čitanje e-knjiga češće koriste računala (55%) i mobitele (41%), nego uređaje za čitanje e-knjiga (23%) i tablet računala (16%) [54]

Zanimljivo je napomenuti još jedno istraživanje provedeno u SAD-u koje je ustanovilo da se povećanjem prodaje tablet računala i uređaja za čitanje e- knjiga (kao što su Kindle i Nook), povećao i broj čitatelja e-knjiga. Sredinom prosinca 2011. godine 17% Amerikanca izjavilo je da čita e-knjige, a u veljači 2012. godine broj se povećao na 21%. Može se uočiti da se broj povećao nakon razdoblja darivanja.[55]

[52] Usp. Isto, str. 450

[53] Usp. Clark, Christina. Children's and young people's reading today: findings from the 2011 National literacy trust's annual survey. // National literacy trust, 2012. URL: http://www.eric.ed.gov/PDFS/ED541612.pdf (2013-06-18)

[54] Younger american's reading and library habits // Pew internet & american life project, 2012. URL: http://www.eric.ed.gov/PDFS/ED537514.pdf (2013-06-18)

[55] The rise of e-reading // Pew internet & american life project, 2012. URL: http://www.eric.ed.gov/PDFS/ED531147.pdf (2013-06-18)

6. ISTRAŽIVANJE NAV IKA ČITANJA NOVINA GRAĐANA OSIJEKA

Može se reći da danas većina stanovnika Republike Hrvatske ima mogućnost pristupa novinama u elektroničkom obliku. No, budući da su se novine u elektroničkom obliku tek nedavno pojavile, postavlja se pitanje jesu li se čitatelji naviknuli na taj novi oblik dobivanja dnevnih informacija ili još uvijek radije vole osjetiti miris svježe tiskanih novina ispijajući jutarnju kavu. Što utječe na njihov odabir, je li to cijena novina, jednostavnost i brzina korištenja, navika, transparentnost ili neki drugi razlog? Osim toga postavlja se pitanje utječe li starosna dob, spol te zaposlenost odnosno nezaposlenost na intenzitet čitanja novina i odabir željenog oblika (tiskani ili elektronički) novina.

Stoga je cilj ovoga istraživanja odgovoriti na pitanja:

1. Čitaju li građani češće novine u elektroničkom ili u tiskanom obliku?
2. Prema spolu, tko češće čita novine u elektroničkom obliku, muškarci ili žene?
3. Prema dobi, tko češće čita novine u elektroničkom obliku, osobe srednje i starije životne dobi ili osobe mlađe životne dobi?
4. U odnosu na zaposlenost, odnosno nezaposlenost, tko češće čita novine u elektroničkom obliku?
5. Koji su razlozi korištenja određenog oblika novina?
6. Koje sadržaje najviše čitaju u novinama u tiskanom i elektroničkom obliku?

Iz istraživačkih pitanja proizlaze sljedeće hipoteze:

1. Građani češće čitaju novine u tiskanom obliku.
2. Žene, osobe mlađe životne dobi i zaposlene osobe češće čitaju novine u elektroničkom obliku.
3. Glavni razlog korištenja tiskanog oblika novina je *Jednostavnost korištenja*, a elektroničkog *Svježije informacije*.
4. Od sadržaja najviše se čitaju *Vijesti* i u tiskanom i u elektroničkom obliku.

6.1. Opis procesa konceptualizacije i operacionalizacije

Za ovo je istraživanje, kao metoda prikupljanja podataka, odabrana anketa (vidi Prilog 1). Anketa se sastoji od dvije grupe pitanja. Prvi dio obuhvaća pitanja vezana za dob, spol, stručnu spremu te radni status. Osim što su to uvodna pitanja, to su ključna pitanja za istraživanje, budući da želimo saznati postoje li razlike u čitanju u odnosu na spol, dob i radni status. Drugi dio

pitanja usmjeren je na navike čitanja novina. Cilj pitanja je saznati koji oblik novina čitatelji najčešće koriste, koji su razlozi korištenja određenog oblika, koje sadržaje najviše vole čitati, koje su im najdraže novine i sl.

Anketni upitnik ispunjavali su punoljetni čitatelji, a pod tim pojmom misli se na sve osobe koje imaju 18 i više godina i koje znaju čitati.

Pod pojmom *tiskane novine* misli se na tiskanu periodičku publikaciju koja najčešće izlazi dnevno ili tjedno (rjeđe četrnaestodnevno ili mjesečno), a koja donosi vijesti, komentare s različitih područja društvenog života, iz zemlje i svijeta.[56] Pod pojmom *elektroničke novine* podrazumijevaju se sve elektroničke inačice tiskanih novina, ali i sve mrežne stranice i portali takvog karaktera.

Anketa je ispitanicima ponuđena u dva oblika - tiskanom i elektroničkom, a ispunjavali su je građani Osijeka i okolnih naselja (Brijest, Briješće, Josipovac, Klisa, Nemetin, Podravlje, Sarvaš, Tenja, Tvrđavica, Višnjevac) u svibnju 2013. godine.

Za obradu podataka korištene su metode deskriptivne statistike (frekvencijska analiza, grafički prikazi, mjere centralne tendencije, mjere disperzije), a podaci su obrađivani u SPSS-u, programu za statističku obradu podataka.

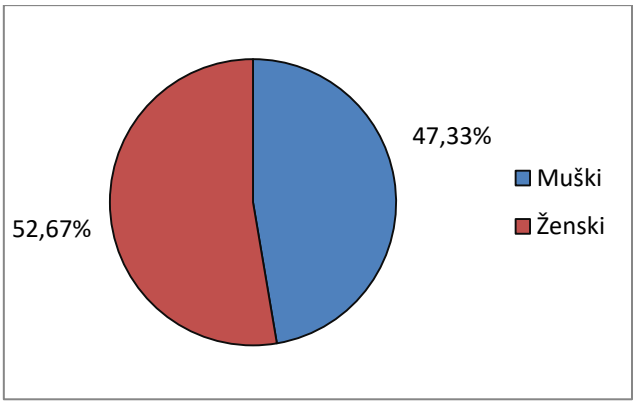
6.2. Opis uzorka

Ispitano je ukupno 150 osoba, od kojih je 47,33% *muškog*, a 52,67% *ženskog* spola (Tablica 1; Grafikon 1).

Tablica 1. – Spol ispitanika

Spol	Broj ispitanika	Postotak ispitanika
Muški	71	47,33%
Ženski	79	52,67%
Ukupno	**150**	**100%**

[56] Usp. Hrvatski leksikon. Nav. dj.

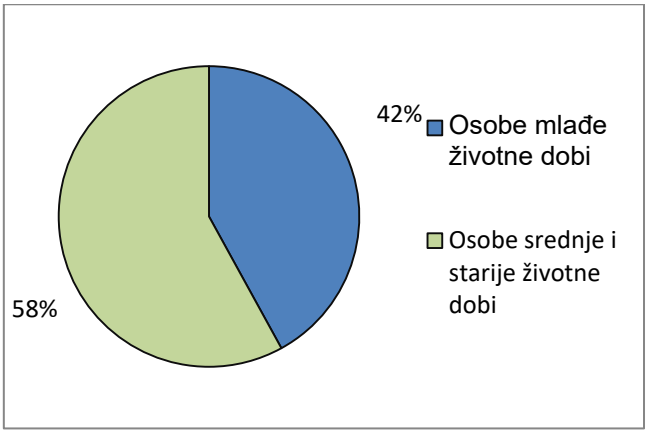

Grafikon 1. – Spol ispitanika

U istraživanju je ukupno ispitano 58% *osoba srednje i starije životne dobi*, a 42% *osoba mlađe životne dobi* (Tablica 2; Grafikon 2). Kada kažemo *osobe srednje i starije životne dobi* mislimo na sve osobe od 35 i više godina, dok sve osobe koje imaju 34 godine i manje spadaju u skupinu *osoba mlađe životne dobi*.

Tablica 2. – Dob ispitanika

Dob	Broj ispitanika	Postotak ispitanika
Osobe mlađe životne dobi	63	42%
Osobe srednje i starije životne dobi	87	58%
Ukupno	**150**	**100%**

Grafikon 2. – Dob ispitanika

Najmlađi ispitanik ima 18, a najstariji 78 godina. Prosječna starost ispitanika je 38,74 godine, a najviše je osoba s 23 godine (Tablica 3).

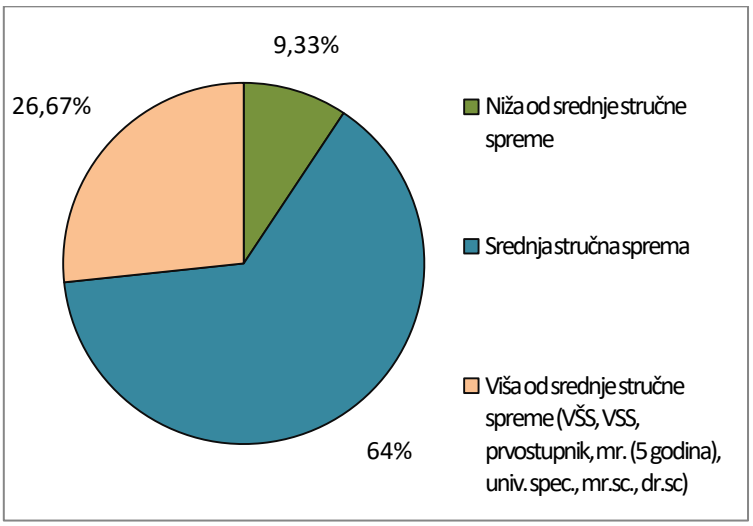
Tablica 3. – Prosječna starost ispitanika

Aritmetička sredina	38,74
Medijan	39,50
Mod	23
Standardna devijacija	14,651

U odnosu na stručnu spremu, najviše je zastupljeno ispitanika sa *srednjom stručnom spremom* (64%), potom slijede oni koji imaju *višu od srednje stručne spreme* (26,67%), a najmanji broj ispitanika ima *nižu od srednje stručne spreme* (8,67%) (Tablica 4; Grafikon 3).

Tablica 4. – Stručna sprema ispitanika

Stručna sprema	Broj ispitanika	Postotak ispitanika
Niža od srednje stručne spreme	14	9,33%
Srednja stručna sprema	96	64%
Viša od srednje stručne spreme (VŠS, VSS, prvostupnik, mr. (5 godina), univ. spec., mr.sc., dr.sc)	40	26,67%
Ukupno	**150**	**100%**

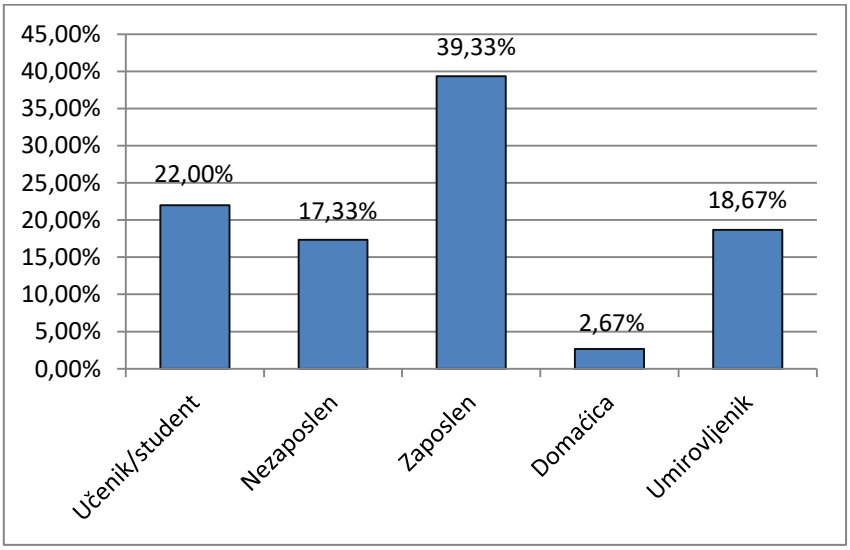

Grafikon 3.- Stručna sprema ispitanika

U pogledu radnog statusa, najveći je broj *zaposlenih* (39,33%), zatim slijede *učenici /studenti* (22%), *umirovljenici* (18,67%), *nezaposleni* (17,33%), te naposljetku *domaćice* (2,67%) (Tablica 5; Grafikon 4).

Tablica 5. – Radni status ispitanika

Radni status	Broj ispitanika	Postotak ispitanika
Učenik/ student	33	22%
Nezaposlen	26	17,33%
Zaposlen	59	39,33%
Domaćica	4	2,67%
Umirovljenik	28	18,67%
Ukupno	**150**	**100%**

Grafikon 4.- Radni status ispitanika

7. ANALIZA PRIKUPLJENIH PODATAKA

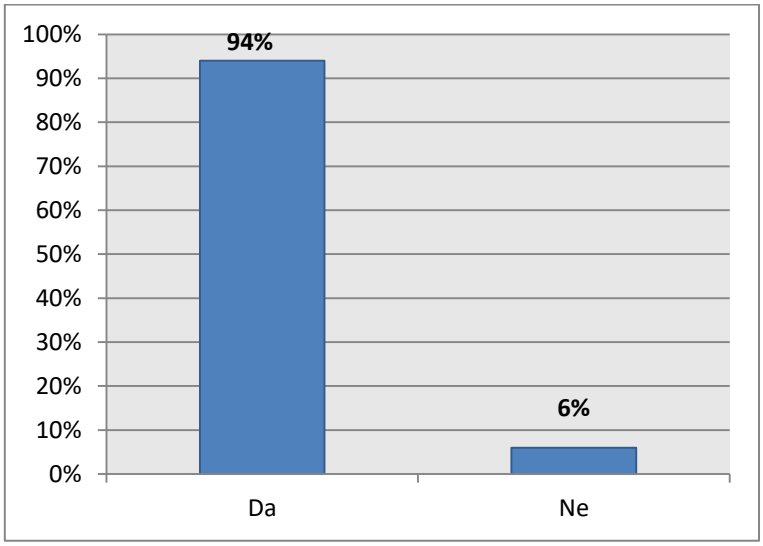
U nastavku će se analizirati svako pitanje iz upitnika te dodatno pojasniti tabelarnim i grafičkim prikazima.

7.1. Učestalost čitanja novina i oblika novina

Većina ispitanika čita novine, njih 94%, dok samo 6% ispitanika ne čita novine (vidi Tablica 6; Grafikon 5).

Tablica 6. – Čitaju li ispitanici novine

Čitate li novine (u tiskanom ili elektroničkom obliku)?	Broj ispitanika	Postotak ispitanika
Da	141	94%
Ne	9	6%
Ukupno	**150**	**100%**

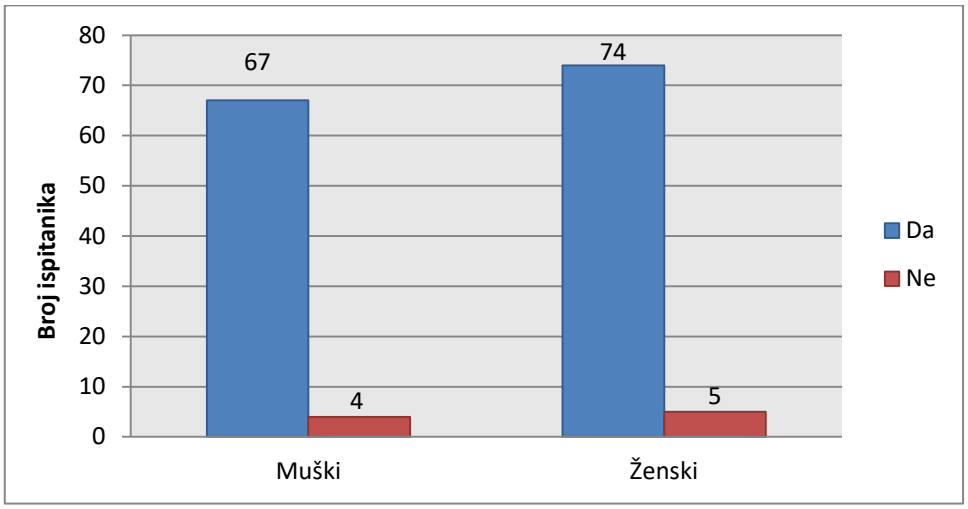

Grafikon 5. – Čitaju li ispitanici novine

U odnosu na spol, u sklopu ukupnog broja ispitanika koji čitaju novine, 47,5% ispitanika muškog je spola, dok je 52,5% ispitanika ženskog spola. Od ukupnog broja onih koji ne čitaju novine, 4 (44,4%) ispitanika pripadaju muškom, a 5 (55,6%) ženskom spolu (Tablica 7; Grafikon 6).

Tablica 7. – Čitanje novina u odnosu na spol

		Čitate li novine (u tiskanom ili elektroničkom obliku)?		
Spol		**Da**	**Ne**	**Ukupno**
Muški	Broj ispitanika	67	4	71
	Postotak ispitanika	47,5%	44,4%	47,3%
Ženski	Broj ispitanika	74	5	79
	Postotak ispitanika	52,5%	55,6%	52,7%
Ukupno	Broj ispitanika	141	9	150
	Postotak ispitanika	100%	100%	100%

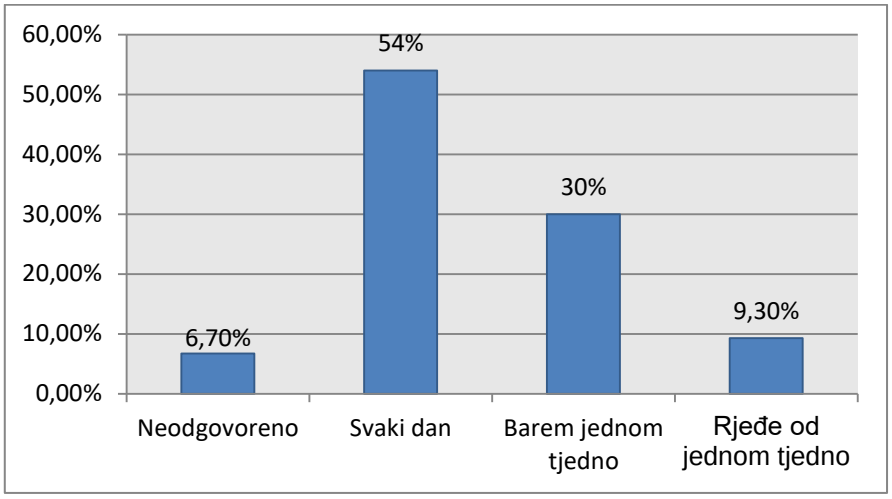

Grafikon 6. – Čitanje novina u odnosu na spol

S obzirom na to da 9 ispitanika ne čita novine, samo jedan od ispitanika koji čita novine nije dao odgovor na ovo pitanje, znači ukupno njih 10 (6,7%). Što se tiče ostalih ispitanika, njih 9,3% čita novine rjeđe od jednom tjedno, 30% ispitanika čita novine barem jednom tjedno, dok 54% ispitanika čita novine svaki dan (Tablica 8; Grafikon 7).

Tablica 8. – Učestalost čitanja novina

Koliko često čitate novine (u tiskanom ili elektroničkom obliku)?	Broj ispitanika	Postotak ispitanika
Neodgovoreno	10 (9+1)	6,7%
Svaki dan	81	54%
Barem jednom tjedno	45	30%
Rjeđe od jednom tjedno	14	9,3%
Ukupno	**150**	**100%**

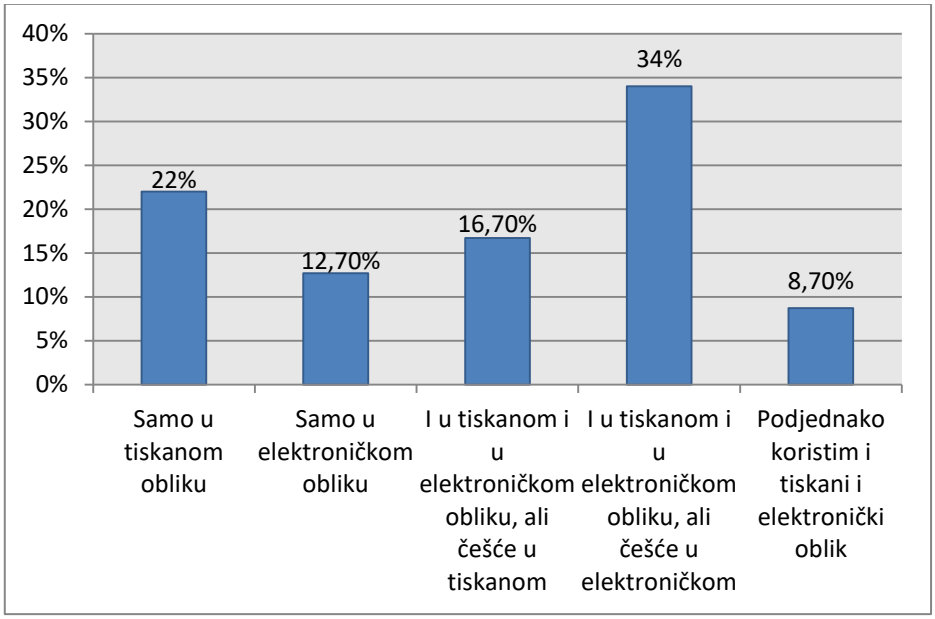
Grafikon 7. – Učestalost čitanja novina

Pitanje *U kojem obliku čitate novine* jedno je od ključnih za istraživanje, stoga će se detaljnije obraditi. Prvo će se analizirati odgovori ukupnog broja ispitanika, a potom prema spolu, dobi i radnom statusu.

Svi ispitanici koji čitaju novine dali su odgovor na ovo pitanje. Njih 8,7% podjednako koristi tiskani i elektronički oblik, 12,7% samo elektronički oblik, 16,7% tiskani i elektronički oblik, ali češće tiskani, 22% samo tiskani oblik i njih 34% i tiskani i elektronički, ali češće elektronički (Tablica 9; Grafikon 8).

Tablica 9. – Najčešći oblik čitanja novina

U kojem obliku čitate novine:	Broj ispitanika	Postotak ispitanika
Samo u tiskanom obliku	33	22%
Samo u elektroničkom obliku	19	12,7%
I u tiskanom i u elektroničkom obliku, ali češće u tiskanom	25	16,7%
I u tiskanom i u elektroničkom obliku, ali češće u elektroničkom	51	34%
Podjednako koristim i tiskani i elektronički oblik	13	8,7%
Broj onih koji ne čitaju novine	9	6%
Ukupno	**150**	**100%**

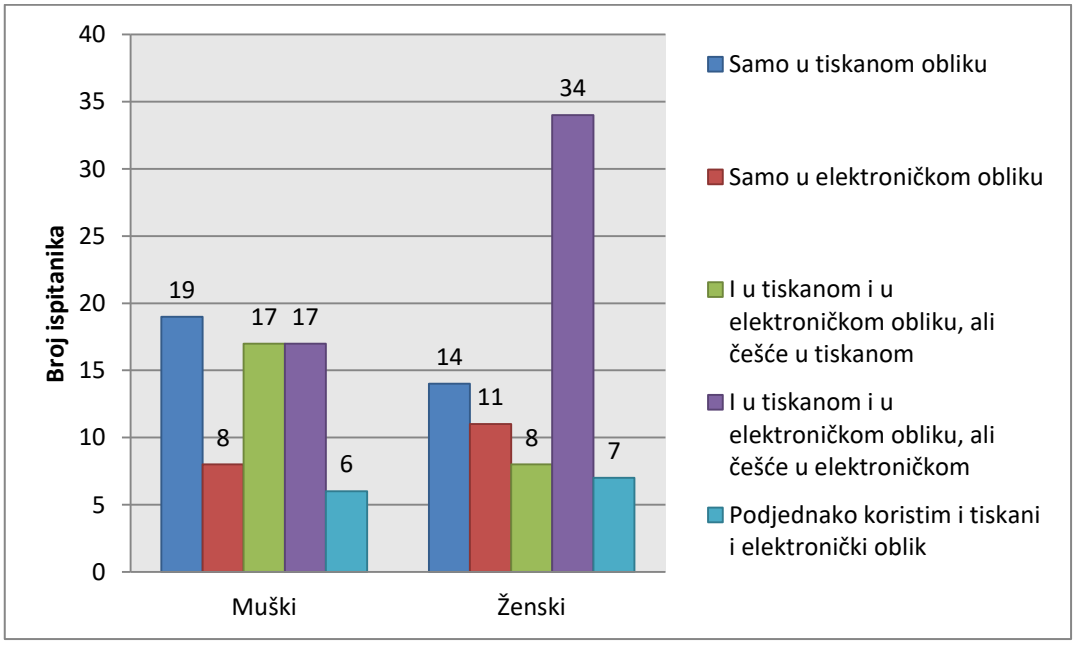

Grafikon 8. – Najčešći oblik čitanja novina

Prema spolu, veći je postotak žena koje čitaju novine u elektroničkom obliku, dok muškarci podjednako koriste i tiskani i elektronički oblik (Tablica 10; Grafikon 9).

Tablica 10. – Oblik čitanja novina prema spolu

Spol		U kojem obliku čitate novine:						Ukupno
		Ne čitaju novine	Samo u tiskanom obliku	Samo u elektroničkom obliku	Oba oblika, ali češće u tiskanom	Oba oblika, ali češće u elektroničkom	Podjednako oba oblika	
Muški	Broj ispitanika	4	19	8	17	17	6	71
	Postotak ispitanika	44,4%	57,6%	42,1%	68%	33,3%	46,2%	47,3%
Ženski	Broj ispitanika	5	14	11	8	34	7	79
	Postotak ispitanika	55,6%	42,4%	57,9%	32%	66,7%	53,8%	52,7%
Ukupno	Broj ispitanika	9	33	19	25	51	13	150
	Postotak ispitanika	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

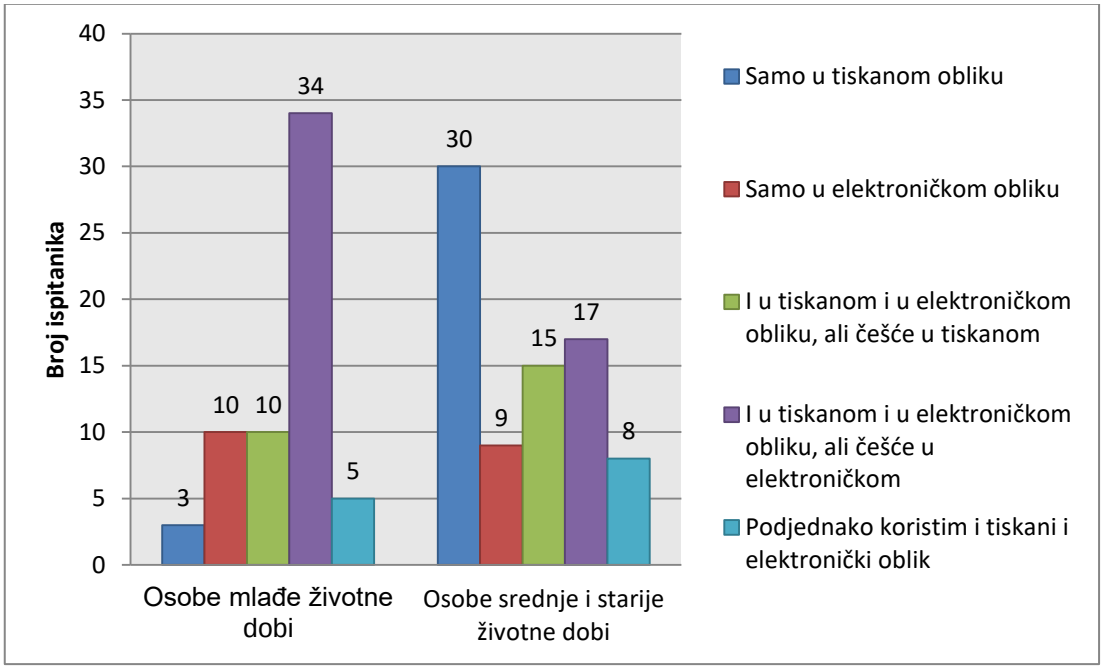

Grafikon 9. - Oblik čitanja novina prema spolu

U odnosu na dob, mlađa populacija koristi oba oblika, s tim da je veći naglasak na elektroničkom, dok osobe srednje i starije životne dobi najčešće čitaju novine samo u tiskanom obliku (vidi Tablica 11; Grafikon 10).

Tablica 11.- Oblik čitanja novina prema dobi

Dob			U kojem obliku čitate novine:					
		Ne čitaju novine	Samo u tiskanom obliku	Samo u elektroničkom obliku	Oba oblika, ali češće u tiskanom	Oba oblika, ali češće u elektroničkom	Podjednako oba oblika	Ukupno
Osobe mlađe životne dobi	Broj ispitanika	1	3	10	10	34	5	63
	Postotak ispitanika	11,1%	9%	52,6%	40%	66,7%	38,5%	42%
Osobe srednje i starije životne dobi	Broj ispitanika	8	30	9	15	17	8	87
	Postotak ispitanika	88,9%	91%	47,4%	60%	33,3%	61,5%	58%
Ukupno	Broj ispitanika	9	33	19	25	51	13	150
	Postotak ispitanika	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

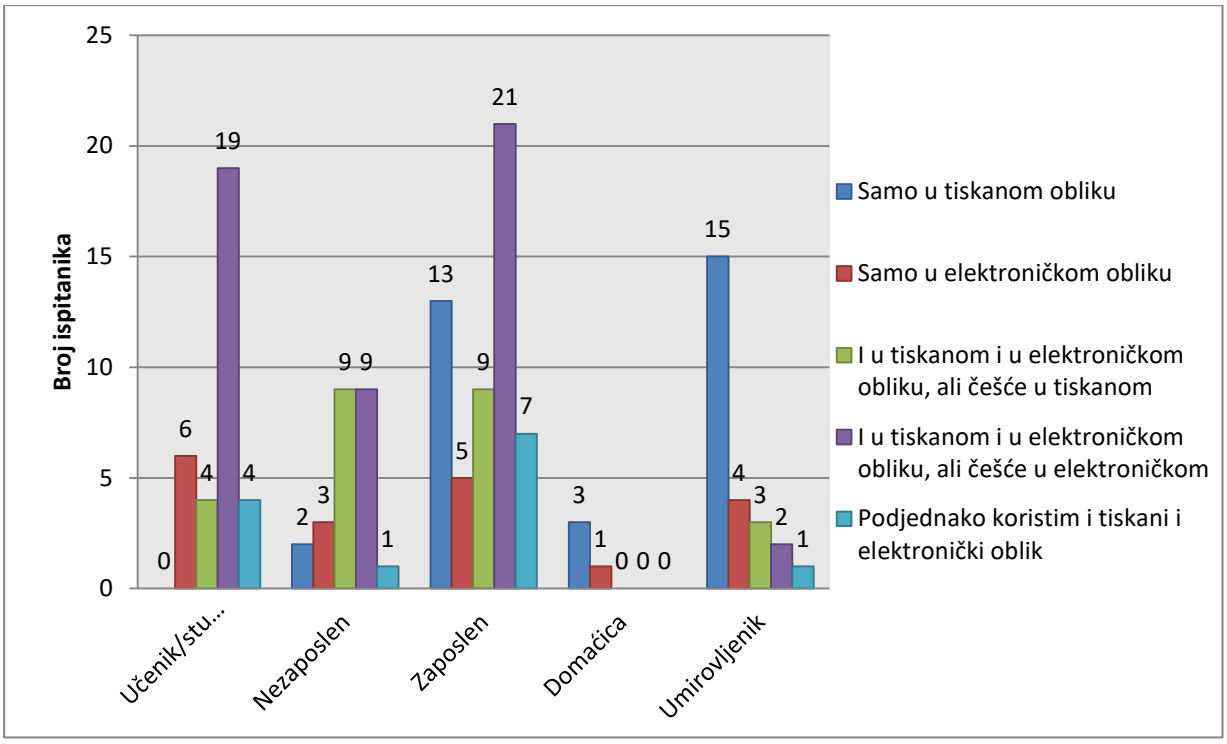

Grafikon 10. - Oblik čitanja novina prema dobi

Prema radnom statusu možemo reći da su učenici/studenti i zaposleni usmjereniji prema elektroničkom obliku, za razliku od domaćica, umirovljenika i nezaposlenih (Tablica 12; Grafikon 11).

Tablica 12. – Oblik čitanja novina prema radnom statusu

Radni status			U kojem obliku čitate novine:					
		Ne čitaju novine	**Samo u tiskanom obliku**	**Samo u elektroničkom obliku**	**Oba oblika, ali češće u tiskanom**	**Oba oblika, ali češće u elektroničkom**	**Podjednako oba oblika**	**Ukupno**
Učenik/student	Broj ispitanika	0	0	6	4	19	4	33
	Postotak ispitanika	0,0%	0,0%	31,6%	16%	37,3%	30,8%	22%
Nezaposlen	Broj ispitanika	2	2	3	9	9	1	26
	Postotak ispitanika	22,2%	6,1%	15,8%	36%	17,6%	7,7%	17,3%
Zaposlen	Broj ispitanika	4	13	5	9	21	7	59
	Postotak ispitanika	44,4%	39,4%	26,3%	36%	41,2%	53,8%	39,3%
Domaćica	Broj ispitanika	0	3	1	0	0	0	4
	Postotak ispitanika	0,0%	9,1%	5,3%	0,0%	0,0%	0,0%	2,7%
Umirovljenik	Broj ispitanika	3	15	4	3	2	1	28
	Postotak ispitanika	33,3%	45,5%	21,1%	12%	3,9%	7,7%	18,7%
Ukupno	Broj ispitanika	9	33	19	25	51	13	150
	Postotak ispitanika	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Grafikon 11. - Oblik čitanja novina prema radnom statusu

7.2. Prednosti novina u tiskanom obliku i sadržaji koji se najviše čitaju

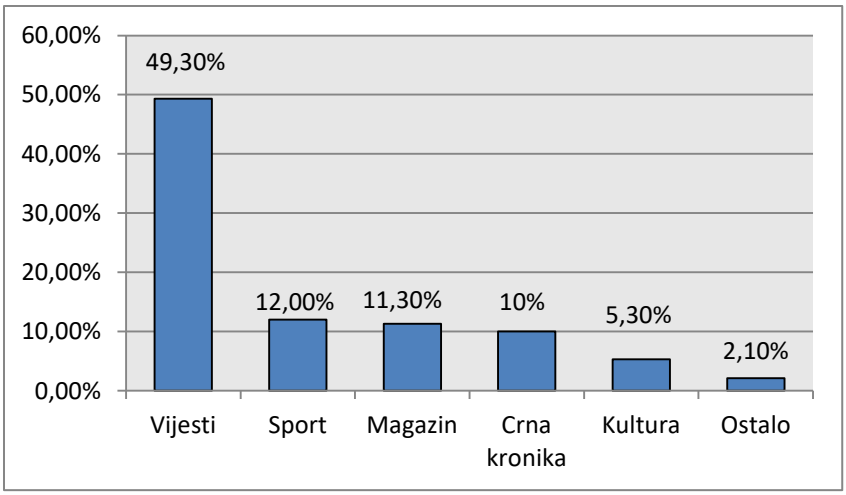
Pitanja su postavljena s ciljem da se sazna zbog čega čitatelji vole novine u tiskanom obliku, odnosno što smatraju važnim pri odabiru takvog oblika. Nekoliko mogućnosti bilo je ponuđeno ispitanicima (transparentnost, jednostavnost korištenja, brzina korištenja, laka dostupnost, navika, preglednost) te su zamoljeni da ocijene važnost svake pojedine opcije. Osim toga, ispitanici su mogli napisati neku svoju opciju koju smatraju najvažnijom, a koja se ne nalazi među ponuđenima.

Prema prosjeku ocjena, ispitanicima je najvažnija *Preglednost* (prosječna ocjena: 3,95), zatim *Laka dostupnost* (prosječna ocjena: 3,77) koju su ispitanici najčešće ocijenili ocjenom 5 *Jednostavnost korištenja* (prosječna ocjena: 3,56), *Navika* (prosječna ocjena: 3,50), *Brzina korištenja* (prosječna ocjena: 3,42), a najmanju je ocjenu dobila opcija *Transparentnost novina* (prosječna ocjena: 3,27) (vidi Tablica 13). Osim navedenih opcija, ispitanici su napisali da su im za odabir čitanja novina u tiskanom obliku važni još i *Cijena, Nagradne igre, Objektivnost, Sadržaj* i *Užitak.*

Tablica 13. Ocjena navedenih opcija za odabir čitanja novina u tiskanom obliku

Navedene opcije:	Aritmetička sredina	Medijan	Mod	Standardna devijacija
Transparentnost novina	3,27	3,00	3	1,068
Jednostavnost korištenja	3,56	4,00	3	0,964
Brzina korištenja	3,42	3,00	3	1,019
Laka dostupnost	3,77	4,00	5	1,132
Navika	3,50	4,00	4	1,126
Preglednost	3,95	4,00	4	0,932

Što se tiče sadržaja koji se najviše čitaju, na prvom mjestu su *Vijesti* (49,3%), a zatim slijede *Sport* (12%), *Magazin* (11,3%), *Crna kronika* (10%), i *Kultura* (5,3%) (vidi Grafikon 12). Osim ponuđenih sadržaja ispitanici su mogli dodati i neke svoje koji nisu navedeni. Tako se među sadržajima našla i *Ekonomija*, *Politika* te *Tehnologija.*

Grafikon 12. - Sadržaji koji se najviše čitaju u novinama u tiskanom obliku

7.3. Prednosti novina u elektroničkom obliku i sadržaji koji se najviše čitaju

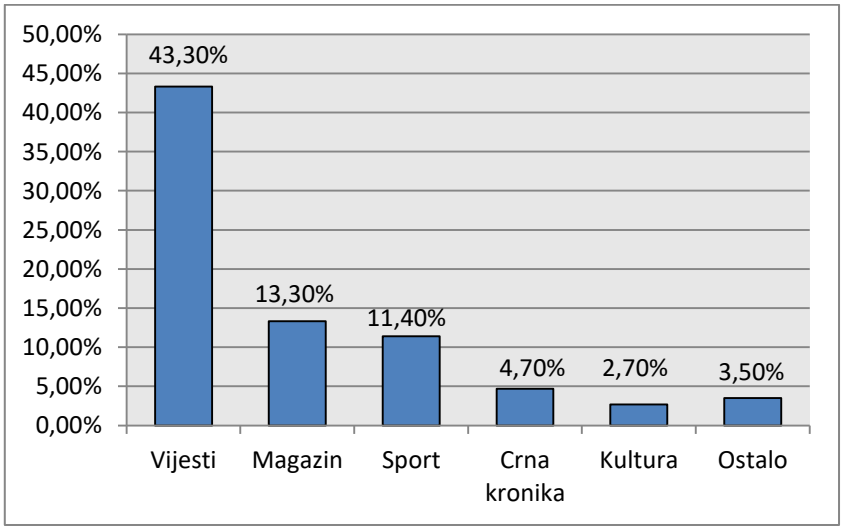
Slično kao kod ocjene navedenih opcija za odabir čitanja novina u tiskanom obliku i ovdje su ispitanicima ponuđene određene mogućnosti za odabir čitanja novina u elektroničkom obliku. Od ponuđenih mogućnosti (jednostavnost korištenja, brzina korištenja, svježije informacije, jeftinije je, štednja papira, preglednost mrežne stranice) prema prosjeku ocjena, ispitanicima su najvažnije *Svježije informacije* (prosječna ocjena: 4,34), nakon toga slijede *Brzina korištenja* (prosječna ocjena: 4,18), *Preglednost mrežne stranice* (prosječna ocjena: 4,16), *Jeftinije je* (prosječna ocjena: 4,13), *Jednostavnost korištenja* (prosječna ocjena: 4,02), dok je

najmanju ocjenu dobila opcija *Štednja papira* (prosječna ocjena: 3,75) (vidi Tablica 14). Osim navedenih mogućnosti ispitanicima su još bitne *Nagradne igre* te *Količina teksta po članku*, odnosno prije će pročitati kraći nego duži tekst.

Tablica 14. – Ocjena navedenih opcija za odabir čitanja novina u elektroničkom obliku

Navedene opcije:	Aritmetička sredina	Medijan	Mod	Standardna devijacija
Jednostavnost korištenja	4,02	4,00	5	1,037
Brzina korištenja	4,18	4,00	5	0,923
Svježije informacije	4,34	5,00	5	0,864
Jeftinije je	4,13	5,00	5	1,141
Štednja papira	3,75	4,00	5	1,342
Preglednost mrežne stranice	4,16	4,00	5	0,898

Jednako kao i kod tiskanog oblika i ovdje su najčitanije *Vijesti* (43,3%). *Magazin* (13,3%) je drugi po redu, a zatim slijede *Sport* (11,4%), *Crna kronika* (4,7%) i *Kultura* (2,7%) (Grafikon 13). Osim navedenih sadržaja ispitanici su dodali da vole čitati i rubrike kao što su *Komentari, Moda, Politika, Putovanja i Tehnologija.*

Grafikon 13. - Sadržaji koji se najviše čitaju u novinama u elektroničkom obliku

7.4. Uređaji koji se koriste za čitanje novina u elektroničkom obliku

S obzirom na današnji brzi razvoj tehnologije, novine u elektroničkom obliku nisu dostupne samo putem interneta kojemu možemo pristupiti jedino iz vlastitog doma. Danas takve novine možemo čitati na plaži, dok se vozimo, na izletu i sl. Stoga je cilj ovoga pitanja bilo doznati putem kojeg uređaja ispitanici najčešće čitaju novine u ovakvom obliku.

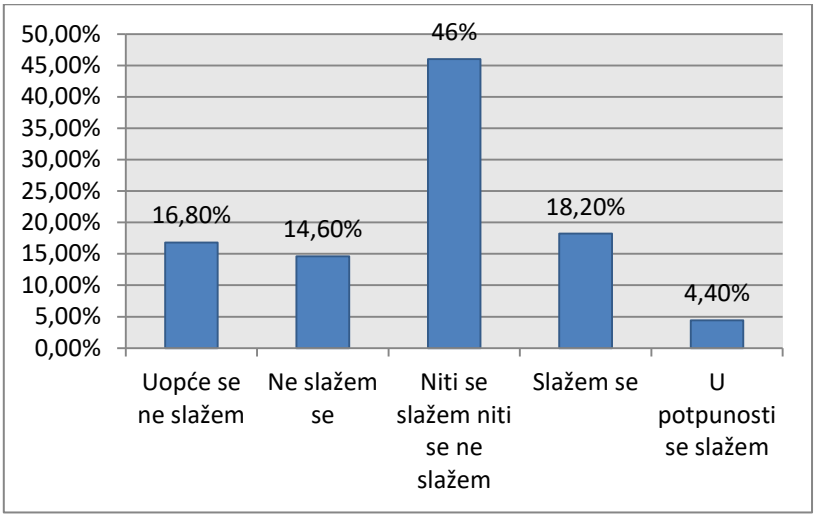
Rezultati su pokazali da se za čitanje novina u elektroničkom obliku najviše koristi *Osobno računalo* (prosječna ocjena: 3,53), zatim *Prijenosno računalo* (prosječna ocjena: 3,10), *Mobitel* (prosječna ocjena: 2,51), te naposljetku *Tablet* (prosječna ocjena: 1,53) (vidi Tablica 15).

Tablica 15. - Uređaji koji se koriste za čitanje novina u elektroničkom obliku

Navedeni uređaji:	Aritmetička sredina	Medijan	Mod	Standardna devijacija
Osobno računalo (PC)	3,53	4,00	5	1,565
Prijenosno računalo (Laptop)	3,10	4,00	5	1,769
Tablet	1,53	1,00	1	1,146
Mobitel	2,53	2,00	1	1,695

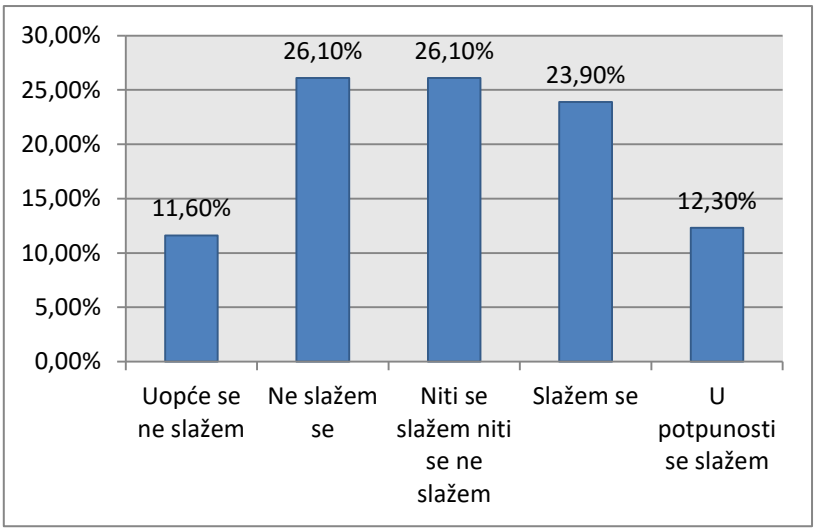
7.5. Stavovi ispitanika o cijeni i budućnosti tiskanih novina

Najveći broj ispitanika (46%) niti se slaže niti se ne slaže s cijenom tiskanih novina, 18,2% se slaže s cijenom, 16,8% se uopće ne slaže, 14,6% se ne slaže, dok se 4,4% u potpunosti slaže s cijenom tiskanih novina (Grafikon 14).

Grafikon 14. – Cijena tiskanih novina mi odgovara

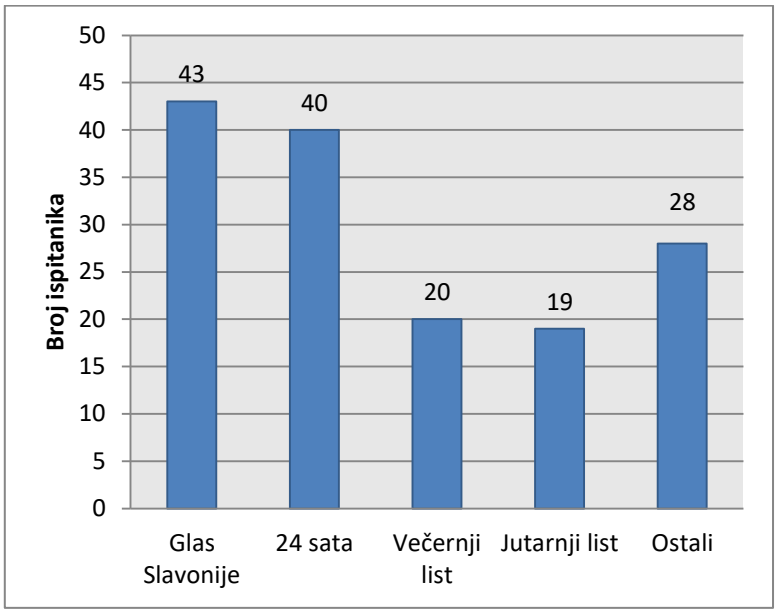
Što se tiče budućnosti tiskanih novina, izjednačen je broj onih koji se ne slažu s tvrdnjom da će tiskani oblik novina nestati zbog novina u elektroničkom obliku i onih koji niti se slažu niti ne slažu s navedenom tvrdnjom (26,1%). 23,9% ispitanika slaže s tvrdnjom, 12,3% se u potpunosti slaže, dok se 11,6% uopće ne slaže (Grafikon 15).

Grafikon 15. – Smatram da će tiskani oblik novina nestati zbog novina u elektroničkom obliku

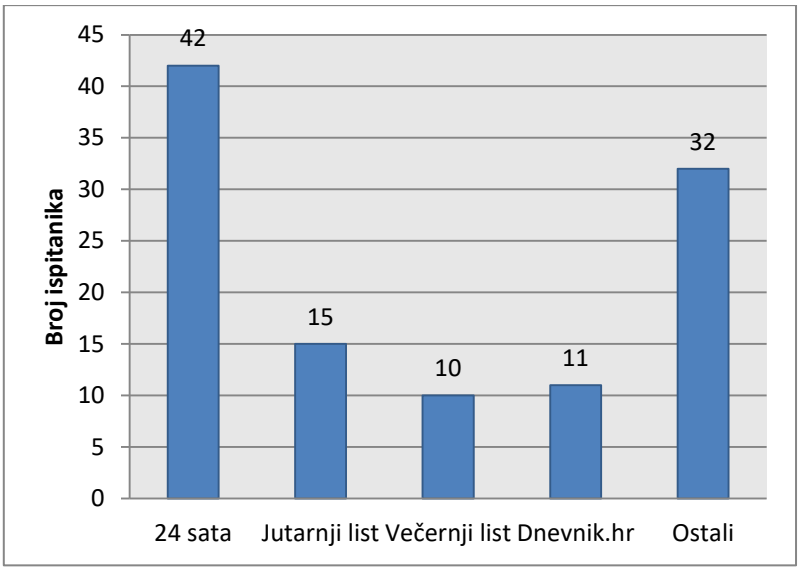
7.6. Najdraže novine u tiskanom i u elektroničkom obliku

U pogledu tiskanih novina, najvećem je broju ispitanika *Glas Slavonije* na prvom mjestu, zatim slijede *24 sata*, *Večernji list* i *Jutarnji list* (vidi Grafikon 16). Od ostalih novina tu su još i *Sportske novosti, Glas koncila, Story, Globus, Hrvatski list, Bug, Slobodna Dalmacija* i dr.

Grafikon 16. - Najdraže novine u tiskanom obliku

U elektroničkom obliku najčitanije su *24 sata*, a nakon njih slijede *Jutarnji list*, *Večernji list te Dnevnik.hr* (vidi Grafikon 17). Od ostalih možemo istaknuti *Glas Slavonije*, *Net.hr*, *Bitno.net*, *Index.hr* i dr.

Grafikon 17. - Najdraže novine u elektroničkom obliku

8. DISKUSIJA

Nakon provedenog istraživanja možemo reći da je cilj istraživanja ispunjen. Dobiven je odgovor na sva postavljena istraživačka pitanja, a također su provjerene i hipoteze koje su bile sljedeće:

1. Građani češće čitaju novine u tiskanom obliku.
2. Žene, osobe mlađe životne i zaposlene osobe češće čitaju novine u elektroničkom obliku.
3. Glavni razlog korištenja tiskanog oblika novina je *Jednostavnost korištenja*, a elektroničkog *Svježije informacije*.
4. Od sadržaja najviše se čitaju *Vijesti* i u tiskanom i u elektroničkom obliku.

Na pitanje *U kojem obliku čitate novine?* najveći broj ispitanika odgovorio je *I u tiskanom i u elektroničkom obliku, ali češće u elektroničkom*. Stoga se prva hipoteza odbacuje.

Ovo isto pitanje analizirano je prema spolu, dobi i radnom statusu. U odnosu na spol veći je postotak žena koje čitaju novine u elektroničkom obliku. U odnosu na dob osobe mlađe životne dobi češće čitaju novine u elektroničkom obliku, za razliku od osoba srednje i starije životne dobi koje najčešće koriste samo tiskani oblik. Prema radnom statusu zaposlene osobe češće čitaju novine u elektroničkom obliku, jednako kao i učenici/studenti, za razliku od domaćica i umirovljenika koji više preferiraju tiskani oblik. Nezaposlene osobe podjednako koriste i tiskani i elektronički oblik. Prema navedenim podacima druga se hipoteza prihvaća.

Analizom 4. (*Ocijenite važnost navedenih opcija za odabir čitanja novina u tiskanom obliku*) i 6. (*Ocijenite važnost navedenih opcija za odabir čitanja novina u elektroničkom obliku)* pitanja dobiven je odgovor na treću hipotezu. Za odabir čitanja novina u tiskanom obliku, prema prosjeku ocjena, ispitanicima je najvažnija *Preglednost,* dok su im za odabir čitanja novina u elektroničkom obliku najvažnije *Svježije informacije*. Budući da je pretpostavka za odabir čitanja novina u tiskanom obliku bila pogrešna, a pretpostavka za odabir čitanja novina u elektroničkom obliku točna, hipoteza se djelomično prihvaća.

Što se tiče sadržaja novina *Vijesti* su najčitanije neovisno o obliku novina što smo saznali analizom 5. (*Koji od navedenih sadržaja najviše volite čitate u novinama u tiskanom obliku?*) i 7. (*Koji od navedenih sadržaja najviše volite čitate u novinama u elektroničkom obliku?*) pitanja. To potvrđuje točnost četvrte hipoteze, stoga se ona prihvaća.

Zanimljivo je još napomenuti da 54% ispitanika novine čita svaki dan, te da sukladno prethodnim istraživanjima žene češće čitaju novine nego muškarci. Većina ispitanika je neodlučna što se tiče cijene tiskanih novina dok je u pogledu tvrdnje da će elektronički oblik u

potpunosti zamijeniti tiskani, jednak broj onih koji se ne slažu s tom tvrdnjom i onih koji su neodlučni. Što se tiče uređaja koji se koriste za čitanje elektroničkog oblika novina, prema rezultatima provedenog istraživanja, još uvijek je najzastupljenije osobno računalo. U korak s njim ide prijenosno računalo, dok se mobitel i tablet koriste u manjoj mjeri. Usporedimo li dobivene podatke s istraživanjem provedenim u SAD-u, možemo uočiti da je i kod njih upotreba tableta najmanje zastupljena, dok se računalo najčešće koristi. Za razliku od njih, kod nas nije toliko zastupljena upotreba mobitela u te svrhe.

9. ZAKLJUČAK

Novine su, kao najstariji tiskani medij, u prošlosti odigrale veliku ulogu. Osim što su pomogle u širenju pisane riječi, imale su dosta velik utjecaj na društvene i političke promjene. Pomogle su u okupljanju istomišljenika koji su pomoću njih širili svoje ideje. Tako su malo po malo novine ušle u život svakog pojedinca. Danas ih svi čitaju jer svatko može pronaći one sadržaje koji mu odgovaraju.

Razvojem tehnologije i pojavom novina u elektroničkom obliku, čitatelji polako napuštaju klasični, tiskani oblik, a sve se više okreću novom, elektroničkom obliku novina što je potvrđeno i provedenim istraživanjem. Svježije informacije su ono što najviše privlači današnje čitatelje jer su se već naviknuli da sve i odmah mora biti dostupno. To samo potvrđuje frazu da je današnji svijet jedno *globalno selo*. Ne zna se hoće li to utjecati na tiskani oblik novina. S obzirom na to da su preživjele izum radija i televizije, vjerujemo da će preživjeti i internet.

Jedan od problema je taj što se tehnologija jako brzo razvija o čemu svjedoči i činjenica da se akademska zajednica još uvijek nije usuglasila oko termina *elektroničke novine*. Promjene se brzo događaju i na njih je potrebno brzo reagirati, ako ne želimo da nas vrijeme pregazi.

Što se tiče samih korisnika, oni su okruženi informacijama sa svih strana. Iz njihovog kuta gledišta nove tehnologije samo upotpunjuju postojeće, primaju raznovrsne informacije različito prezentirane i na drugačiji način. Na korisnicima je da odaberu u kojem ih obliku žele primati. Netko više preferira radio, netko televiziju, netko novine ili internet, a netko pak voli kombinirati različite medije. Tako će, na primjer, osoba koja svako jutro gleda vijesti na televiziji, osim toga „skoknuti“ na internet pogledati najdraži portal.

Na kraju možemo zaključiti da svako vrijeme sa sobom nosi nove trendove i stvara nove navike kod ljudi. Uvijek će biti onih koji vole pratiti trendove i onih kojima je draže nešto ustaljeno, nešto na što su se već naviknuli. Ljudima je ponuđena široka lepeza informacija, a na njima je da odaberu ono što im najviše odgovara i što smatraju najboljim.

10. LITERATURA

1. Aristotel. Retorika. Zagreb: Naprijed, 1989.

2. Bauer, Thomas A. Mediji za otvoreno društvo: medijska odgovornost kao temelj demokratske medijske kulture. Zagreb: ICEJ, 2007.

3. Brautović, Mato. Online novinarstvo. Zagreb: Školska knjiga, 2011.

4. Clark, Christina. Children's and Young People's Reading Today: Findings from the 2011 National Literacy Trust's annual survey. // National Literacy Trust, 2012. URL: http://www.eric.ed.gov/PDFS/ED541612.pdf (2013-06-18)

5. Delač Horvatinčić, Ivana; Kozarić Ciković, Marijana. Povezanost samopoimanja, navika čitanja i školskog uspjeha učenika sedmog i osmog razreda osnovne škole. // Napredak 151, 3-4 (2010), str. 445-465. URL: http://hrcak.srce.hr/82723 (2013-05-27)

6. Gavranović, Ante. Medijska obratnica: novi čitatelji traže drugačije novine. Zagreb: ICEJ, 2006.

7. Gavranović, Ante. U borbi za nacionalni identitet. //Medianali 1, 1 (2007), str. 119-134. URL: http://hrcak.srce.hr/file/64889 (2013-05-06)

8. Glas Slavonije. URL: http://www.glas-slavonije.hr/ (2013-05-23)

9. Hrvatski leksikon. URL: http://www.hrleksikon.info/definicija/novine.html (2013-05-07)

10. Lipovčan, Srećko. Mediji – druga zbilja?: rasprave, ogledi i interpretacije. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 2006.

11. Malović, Stjepan. Mediji i društvo. Zagreb: ICEJ, 2007.

12. Malović, Stjepan. Novine. Zagreb: Sveučilišna knjižara, 2004.

13. Milkota, Jadranka. O početku osječkoga novinstva na hrvatskom jeziku. Filologija 56 (2012), str. 83-110. URL http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=112191 (2013-05-06)

14. Mokriš, Svjetlana. Novine i njihova uloga u društvenoj zajednici. Vjesnik bibliotekara Hrvatske 54, 4 (2011), str. 115-130. URL: http://www.hkdrustvo.hr/datoteke/1299/vbh/Godine54(2011),br.4 (2013-05-06)

15. Novak, Božidar. Hrvatsko novinarstvo u 20. Stoljeću. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga, 2005.

16. Osijek031: Osijek uz šalicu kave. URL: http://www.osijek031.com/ (2013-05-23)

17. Osijek-Danas.com. URL: http://www.osijek-danas.com/ (2013-05-23)

18. Osijek-Online.com. URL: http://www.osijek-online.com/index.php (2013-05-23)

19. Povijest medija: od tiska do interneta. URL: http://ahyco.uniri.hr/Seminari2009/povijest_medija/index.html (2013-04-30)

20. Rasprava na The Forum of Editors. Dublin, 2003.

21. Roščić, Vani. Pojam navike kod Aristotela. // Filozofska istraživanja 27, 3 (2007), str. 559-, 570. URL: http://hrcak.srce.hr/18300 (2013-05-26)

22. Sapunar, Marko. Osnove znanosti o novinarstvu. Zagreb: Epoha, 1995.

23. Stipčević, Aleksandar. Povijest knjige. Zagreb: Matica hrvatska, 2006.

24. The Rise of E-Reading // Pew Internet & American Life Project, 2012. URL: http://www.eric.ed.gov/PDFS/ED531147.pdf (2013-06-18)

25. Vinaj, Marina. Svakom čitatelju njegov naslov. // Vijenac 144 (1999). URL: http://www.matica.hr/MH_Periodika/vijenac/1999/144/tekstovi/nakladnistvo/25.htm (2013-05-22)

26. Vjerodostojnost novina / urednik Stjepan Malović. Zagreb: ICEJ, 2007. URL: http://bib.irb.hr/datoteka/329094.Vjerodostojnost_novina.pdf#page=67 (2013-05-24)

27. Younger American's Reading and Library Habits // Pew Internet & American Life Project, 2012. URL: http://www.eric.ed.gov/PDFS/ED537514.pdf (2013-06-18)

28. Zgrabljić, Rotar Nada. MEDIJI- Medijska pismenost, medijski sadržaji i medijski utjecaj, 2005. URL: http://djelatnici.unizd.hr/~nrotar/Medpismed.pdf (2013-04-22)

11. PRILOG 1- ANKETNI UPITNIK

Ovaj upitnik dio je istraživanja koje se provodi u svrhu diplomskog rada na Odsjeku za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Osijeku. Svrha mu je doznati navike čitanja novina građana Osijeka.

Anketa je anonimna te Vas molimo da na pitanja odgovorite iskreno i samostalno.

KRATKA UPUTA:
Pod pojmom "tiskane novine" misli se na tiskanu periodičku publikaciju koja najčešće izlazi dnevno ili tjedno (rjeđe četrnaestodnevno ili mjesečno), a koja donosi vijesti, komentare s različitih područja društvenog života, iz zemlje i svijeta.

Po pojmom "elektroničke novine" misli se na sve elektroničke inačice tiskanih novina, ali i na sve mrežne stranice i portale takvog karaktera.

Spol: M Ž

Dob (navršene godine života): _____

Stručna sprema:

a. Niža od srednje stručne spreme
b. Srednja stručna sprema
c. Viša od srednje stručne spreme (VŠS, VSS, prvostupnik, mr. (5 godina), univ. spec., mr.sc., dr.sc.)

Radni status:

a. Učenik/Student
b. Nezaposlen
c. Zaposlen
d. Domaćica
e. Umirovljenik

1. **Čitate li novine (u tiskanom ili elektroničkom obliku)?**
    a. Da
    b. Ne

Ukoliko ste zaokružili odgovor b ne trebate dalje ispunjavati anketu. Zahvaljujemo Vam na utrošenom trudu i vremenu.

2. **Koliko često čitate novine (u tiskanom ili elektroničkom obliku)?**
    a. Svaki dan
    b. Barem jednom tjedno
    c. Rjeđe od jednom tjedno

3. **U kojem obliku čitate novine:**
    a. Samo u tiskanom obliku
    b. Samo u elektroničkom obliku
    c. I u tiskanom i u elektroničkom obliku, ali češće u tiskanom
    d. I u tiskanom i u elektroničkom obliku, ali češće u elektroničkom
    e. Podjednako koristim i tiskani i elektronički oblik

4. **Ocijenite važnost navedenih opcija za vaš odabir čitanja novina u tiskanom obliku.**

(1= uopće nije važno, 2= manje važno, 3= važno, 4= vrlo važno, 5= najvažnije)

a.	Transparentnost novina	1	2	3	4	5
b.	Jednostavnost korištenja	1	2	3	4	5
c.	Brzina korištenja	1	2	3	4	5
d.	Laka dostupnost	1	2	3	4	5
e.	Navika	1	2	3	4	5
f.	Preglednost	1	2	3	4	5

g. Nešto drugo (što?)_____

5. **Koji od navedenih sadržaja najviše volite čitate u novinama u tiskanom obliku? (zaokružite samo jedan odgovor)**

   a. Vijesti
   b. Kulturu
   c. Crnu kroniku
   d. Magazin
   e. Sport
   f. Nešto drugo (što?)_____

6. **Ocijenite važnost navedenih opcija za vaš odabir čitanja novina u elektroničkom obliku.**
   (1= uopće nije važno, 2= manje važno, 3= važno, 4= vrlo važno, 5= najvažnije)

a.	Jednostavnost korištenja	1	2	3	4	5
b.	Brzina korištenja	1	2	3	4	5
c.	Svježije informacije	1	2	3	4	5
d.	Jeftinije je	1	2	3	4	5
e.	Štednja papira	1	2	3	4	5
f.	Preglednost mrežne stranice	1	2	3	4	5

g. Nešto drugo (što?)_____

7. **Koji od navedenih sadržaja najviše volite čitate u novinama u elektroničkom obliku? (zaokružite samo jedan odgovor)**

   a. Vijesti
   b. Kulturu
   c. Crnu kroniku
   d. Magazin
   e. Sport
   f. Nešto drugo (što?)_____

8. Koliko često navedene uređaje koristite za čitanje novina u elektroničkom obliku?

(1= nikad, 2= rijetko, 3= ponekad, 4= često, 5= redovito)

a.	Osobno računalo (PC)	1	2	3	4	5
b.	Prijenosno računalo (Laptop)	1	2	3	4	5
c.	Tablet	1	2	3	4	5
d.	Mobitel	1	2	3	4	5

9. Slažete li se sa sljedećim tvrdnjama?

(1= uopće se ne slažem, 2= ne slažem se, 3= niti se slažem niti se ne slažem, 4= slažem se, 5= u potpunosti se slažem)

a.	Cijena tiskanih novina mi odgovara	1	2	3	4	5

b. Smatram da će tiskani oblik novina nestati zbog novina u elektroničkom obliku

1 2 3 4 5

10. Najdraže novine u tiskanom obliku:

_____

11. Najdraže novine u elektroničkom obliku:

_____

Hvala na strpljenju i suradnji!